

EVALUERINGSRAPPORT

Evaluering af beskæftigelses- og bandeexit-projektet

NY FREMTID

Evaluering af beskæftigelses- og bandeexit-projektet *Ny Fremtid*

Udarbejdet af Als Research for Lehmann+Brun

Forfattet af: Bjarke Følner og Line Søby Vestergaard

Forsidefoto: ritzau / Mogens Flindt

Als Research ApS
Ny Vestergade 1, 2.
1471 København K.
www.alsresearch.dk

ISBN: 978-87-93373-16-7

1. Indledning	2
2. Om projekt <i>Ny Fremtid</i>	3
3. Evalueringens formål, metode og datagrundlag	7
3.1 Evalueringens formål	7
3.2 Metode og datagrundlag	7
3.3 Rapportens opbygning.....	9
4. Hovedkonklusioner og anbefalinger	10
4.1 Hovedkonklusioner	10
4.2 Anbefalinger.....	12
5. Projektets effekter i relation til uddannelses- og beskæftigelsesområdet	15
5.1 Performance i forhold til måltal.....	15
5.2 Delkonklusion	17
6. Projektets effekter i relation til kriminalitetsforebyggelse og bande-exit	18
6.1 Overordnet målopfyldelse i relation til exit fra det kriminelle miljø	19
6.2 Oplevede effekter i forhold til de 7 dynamiske kriminogene faktorer	20
6.3 Delkonklusion	31
7. Analyse af årsager til de opnåede effekter	32
7.1 Betydningen af <i>Ny Fremtids</i> samarbejde med kommuner og politi	32
7.2 Betydningen af <i>Ny Fremtids</i> rolle som ekstern privat aktør	37
7.3 Betydningen af <i>Ny Fremtids</i> netværk til erhvervsliv og uddannelsesinst. mv.	40
7.4 Betydningen af <i>Ny Fremtids</i> tilgange og metoder i relationsarbejdet.....	41
7.5 Delkonklusion	55
8. Anvendt litteratur	56

1. INDLEDNING

Denne rapport præsenterer resultaterne af Als Researchs evaluering af beskæftigelses- og exitprojektet *Ny Fremtid*. Evalueringen er gennemført på opdrag fra Lehmann+Brun i perioden januar – august 2017.

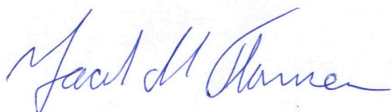
Rapportens datagrundlag er baseret på en kombination af kvalitative dybdeinterview, desk research af tilgængelige kvalitative og kvantitative data som belyser projektets effekter samt analyser af relevante dokumentationsredskaber med mulig fremtidig relevans for projektet. Interviewundersøgelsen består af i alt 32 dybdegående interview med en bred vifte af relevante informanter, herunder projektdeltagere (borgere), projektholdere og forældre til projektdeltagere, samt relevante repræsentanter og samarbejdspartnere fra henholdsvis kommuner, politi, arbejdsgivere og advokater.

Als Research vil gerne takke de mange informanter, som har indvilliget i at blive interviewet i forbindelse med evalueringen og har bidraget med deres personlige oplevelser og vurderinger af projektets metoder og effekter.

Evalueringen er udført af chefkonsulent Bjarke Følner, chefkonsulent Jacob Als Thomsen og konsulent Mia Kathrine Jensen. Stud.scient.soc. Line Søby Vestergaard har bistået evalueringen i relation til dataindsamling og efterbehandling af datamateriale.

Evalueringen er gennemført som en ekstern og uvildig evaluering. Ansvar for resultater og konklusioner påhviler alene Als Research.

København, den 21. august 2017

Jacob Als Thomsen
Adm. direktør og chefkonsulent
Als Research

2. OM PROJEKT NY FREMTID

2.1 Kort om projektet og projektholder

Siden maj 2013 har Lehmann+Brun forestået projekt *Ny Fremtid*, som er målrettet unge kriminelle eller kriminalitetstruede borgere i aldersgruppen 18-30 år, der har et særligt behov for støtte og opbakning til at nærme sig uddannelses- og arbejdsmarkedet og på sigt blive en integreret del heraf. Målgruppen for projektet er endvidere kendetegnet ved at have forskellige grader af tilhørsforhold til banderelaterede ungdomsgrupperinger og ved at udvise en utryghedsskabende adfærd i nærmiljøet og i relation til myndigheder og autoriteter. Målet med projektet er derfor ligeledes, at borgerne bryder med denne destruktive adfærd og forlader det kriminelle miljø.

Lehmann+Brun er en privat virksomhed stiftet af Peter Lehmann Lyder Brun i 2004. Firmaet har gennem en årrække stået for at gennemføre projekter målrettet udsatte og/eller utryghedsskabende grupper for en række forskellige kommuner i Nordsjælland. Først som underleverandør for Integro og siden som selvstændig leverandør. Projekt *Ny Fremtid* blev indledt i et samarbejde med Fredensborg Kommune i maj 2013. Siden er projektet udvidet til også at omfatte kriminelle og kriminalitetstruede unge borgere fra en række andre kommuner, herunder Hørsholm, Lyngby og Helsingør Kommune. Firmaet beskæftiger pt. 4 fastansatte medarbejdere.

2.2 Projektets målgruppe

Konkret arbejder Lehmann+Brun med to forskellige overordnede grupperinger i projektet, hhv. "*Særlig indsats*"-gruppen og "*Utryghedsskabende*"-gruppen.

"*Særlig indsats*"-gruppen er borgere, som deltager i forløbet *Særlig indsats*, der er finansieret af en særbevilling fra Arbejds- og Erhvervsudvalget i Fredensborg Kommune. 19 borgere fra denne gruppe har siden projektets start i maj 2013 afsluttet projektforløbet, mens yderligere 17 borgere fra gruppen pt. er i projektet. Politiets Nationale Efterforskningscenter (NEC) har kategoriseret alle de nuværende deltagere som værende aktive medlemmer af bande-grupperingen Loyal to Familia (LTF).

Den anden gruppe deltagere er borgere som hhv. Fredensborg, Hørsholm, Lyngby og Helsingør Kommune har kategoriseret som *utryghedsskabende*. Denne gruppe er sammensat, da nogle primært indgår i projektet, fordi de har skabt problemer på jobcenteret i form af trusler mod kommunale medarbejdere eller andet, mens andre fungerer som *fidibusser* (stik-i-renddrenge) for LTF-gruppen, men trods deres omgang med gruppen ikke er blevet kategoriseret som bandemedlemmer af politiet (NEC).

Som beskrevet ovenfor er projektets målgruppe overordnet kendetegnet ved at have en mere eller mindre tæt tilknytning til bande-grupperingen LTF. Endvidere kendetegnes

borgermålgruppen af følgende overordnede karakteristika – som går på tværs af de to ovennævnte deltagergrupperinger:

- Borgerne har en utryghedsskabende adfærd i nærmiljøet.
- Borgerne er vokset op i de samme udsatte miljøer og har som oftest kendt hinanden siden den tidlige barndom.
- Borgerne har en forventning om, at der i grupperingen er høj loyalitet, og at man "stiller op" for hinanden.
- Grupperingen er kendetegnet ved en uformel organisering.
- Borgerne står uden for samfundet og har ofte en stor vrede mod offentlige myndigheder og autoriteter.
- Borgerne har typisk en eller flere domme bag sig, herunder primært domme relateret til våbenbesiddelse, trusler, vold og afpresning.
- Borgene har ofte et stort forbrug af hash eller har andre stofmisbrugsproblemer.
- Den altovervejende del af borgerne har anden etnisk baggrund, herunder primært palæstinensisk minoritetsbaggrund.
- Aldersmæssigt er borgerne i begge grupper mellem 18 og 30 år.
- Borgernes forældre er hovedsageligt dårligt integreret i det danske samfund, og hovedparten af borgerne har haft vanskelige opvækstvilkår.
- Hovedparten af borgerne har ikke en afgangseksamen fra 9.klasse.

2.3 Projektets målsætninger og måltal

De overordnede mål med projekt *Ny Fremtid* er at forbedre deltagernes samlede situation; herunder at motivere deltagerne til at komme ud af det kriminelle miljø, at deltagerne hurtigst muligt tilknyttes uddannelses- eller arbejdsmarkedet; at der følges tæt op på deltagerne undervejs, samt at borgerne deltager i motiverende og afklarende samtaler.

De konkrete måltal for projektet er fastsat som følger:

- 50 pct. af målgruppen skal være i job, job med løntilskud eller uddannelse efter 6 måneder
- 95 pct. skal være i gang med en aktivitet efter 3 måneder i form af vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik eller ansættelse med løntilskud
- 50 pct. af borgerne skal være flyttet ned på listen efter 6 måneder, dvs. at de skal have flyttet sig væsentligt fra inderkernen af den radikaliserede gruppering.

Foruden ønsket om at opfylde de ovenfor nævnte måltal, var der også en mere akut og specifikt konfliktr relateret årsag til, at Fredensborg kommune i maj 2013 indgik aftale med Lehmann+Brun omkring *Ny Fremtid* projektet i relation til "Særlig indsats"-gruppen. De

borgere, der indledningsvis indgik i "Særlig indsats"-gruppen havde således gennem længere tid udvist særdeles utryghedsskabende adfærd og fremsat trusler overfor en række af medarbejderne i jobcenteret i Fredensborg kommune, hvilket skabte betydelige problemer med angst, stress og deraf følgende sygemeldinger blandt frontpersonalet. I relation til Fredensborg Kommune har det således også været en central målsætning med *Ny Fremtid* indsatsen, at der blev etableret et velfungerende samarbejde mellem kommunen, politiet og Lehmann+Brun, som både kunne bidrage til at nytænke og forbedre uddannelses-/ beskæftigelses- og exitindsatsen over for målgruppen, og som samtidig kunne medvirke til at skabe større arbejdsro og øget sikkerhed for frontpersonale og sagsbehandlere i jobcenteret.

2.4 Projektforløbets varighed og metodiske kerne-elementer

Ny Fremtid projektet er baseret på en individ-orienteret tilgang, som har fokus på at håndtere den enkelte borgers specifikke udfordringer og behov i relation til både uddannelse-/beskæftigelse og i relation til exit fra det kriminelle miljø. I praksis kan varigheden af den enkelte deltagers samlede projektforløb derfor variere fra borger til borger. Alle borgere gennemgår dog som minimum grundforløbet i *Ny Fremtid*, som varer 20 uger og typisk består af:

1. Første møder / indledende relationsdannelse (1-2 uger)
2. Motivationsarbejde (ca. 3 uger)
3. Etablering af virksomhedsrettet tilbud eller uddannelse (ca. 5 uger)
4. Ud af miljøet (ca. 4 uger)
5. Fastholdelse og efterværn (ca. 6 uger)

Efter de 20 uger gøres der status over borgerens situation ift. uddannelse-/beskæftigelse og i forhold til målsætningen om exit fra det kriminelle miljø. Såfremt det vurderes, at borgeren fortsat har behov for massiv støtte og kontrol med henblik på at borgeren socialiseres hen imod en mere hensigtsmæssigt adfærd og levevis, forlænges forløbet med endnu 20 uger.

For de borgere, som afslutter deres forløb – fx fordi de er kommet i uddannelse/arbejde, som passes stabilt og er på vej mod at forlade miljøet – fortsætter Lehmann+Brun med at holde kontakt og tilbyde forskellige former for fastholdelse og efterværn på frivillig basis. Hovedparten af de deltagere, som har gennemført projektforløb, har således med mellemrum kontakt med Lehmann+Brun alt efter deres konkrete behov.

Ifølge *Ny Fremtids* projektbeskrivelse er indsatsen overfor borgerne baseret på følgende 6 nøgleprincipper, som fremgår af projektbeskrivelsen:

Den nære relation – personlig og oprigtig interesse, etablering af gensidig tillid mv.

Vedholdenhed – straksopfølgning hvis deltager udebliver fra samtale eller praktik mv.

Konsekvens – Indstilling til sanktion, hvis kontakt ikke kan opnås, årsagsafklaring mv.

Struktureret hverdag – Træning i regelmæssig døgnrytme og struktur på hverdag mv.

Medejerskab/indflydelse – Medbestemmelse og ansvar ift. egne valg og succeser mv.

Tæt opfølgning/positiv stress – Fortsat tæt støtte og opfølgning også i job/udd. mv.

Som et led i denne evaluering ses der nærmere på de forskellige informanternes vurderinger af betydningen af de 6 nøgleprincipper, herunder hvorledes de mere konkret afspejles i praksis.

2.5 Projektets samarbejdspartnere

Foruden samarbejdet med de kommunale opdragsgivere og jobcentre har Lehmann+Brun en lang række eksterne samarbejdspartnere og et bredt netværk, som indgår i projektforløbet, herunder:

Kriminalforsorgen, Arresthuse i Nordsjælland, Nordsjællands politi (herunder ETB og EAE enhederne), projekt Mind Your Own Business, SKAT Fredensborg, 50 udvalgte erhvervsvirksomheder, Nordsjællands Sprogskole, Erhvervsskolen Nordsjælland, UU Øresund, Helsingør Ungdomsskole, Anklagemyndigheden, Idrætsforeninger i Nordsjælland, lokale ungdomsklubber og foreninger, højskoler, internationale kontakter indenfor exitarbejde, kommunale såvel som private misbrugsbehandlinger, DGI Nordsjælland samt rollemodeller i nærmiljøet.

3. EVALUERINGENS FORMÅL, METODE OG DATAGRUNDLAG

3.1 Evalueringens formål

Formålet med den herværende evaluering af projekt *Ny Fremtid* er dels at belyse projektets *effekter* i relation til de enkelte deltagere og dels at belyse *den metode, de socialfaglige teknikker og de forskellige virkningselementer*, der indgår i projektet.

Når det gælder evalueringen af projektets *effekter*, fokuseres der særligt på:

- Projektets performance ift. de overordnede kvantitative måltal (se afsnit 2.3)
- De oplevede effekter blandt deltagere, projektholdere og samarbejdspartnere i forhold til de kvalitative målsætninger for projektindsatsen

I relation til projektets *metode og virkningselementer* fokuseres der særligt på:

- Betydningen og den praktiske udførelse af de 6 forskellige nøglekoncepter i projektets metode overfor de deltagende borgere
- Betydningen af den individuelle tilgang i relation til borgerne i indsatsen
- Karakteren og betydningen af projektholders (Lehmann+Bruns) rolle som ekstern privat aktør og af samarbejdsrelationen mellem projektholder, politi og kommuner.
- Karakteren og betydningen af de samarbejdsrelationer, der er etableret til andre relevante parter, som fx arbejdsgivere, uddannelsesinstitutioner, forældre mv.

Endelig har evalueringen til opgave at bidrage med fremadrettede anbefalinger til mulige forbedringer af indsatsens effekt, metode og dokumentationspraksis mv.

3.2 Metode og datagrundlag

Evalueringen er primært baseret på kvalitative data i form af interviews. Interviewene belyser til dels de *oplevede effekter* af indsatsen blandt henholdsvis borgere, projektholdere, kommuner, politi, arbejdsgivere og forældre, og dels projektets metoder og praksis i relation til de deltagende borgere og i relation til samarbejdet mellem projektets medarbejdere, de deltagende kommuner, politiet og netværket til arbejdsgivere og uddannelsesinstitutioner mv. En bred vifte af informanter er repræsenteret, således at indsatsen belyses ud fra flere perspektiver, og dermed giver et mere helhedsorienteret billede af indsatsens effekter.

Der er endvidere gennemført desk studies og analyser af dokumentationsmateriale, som Lehmann+Brun har stillet til rådighed for evaluator, som yderligere bidrager til at belyse projektets effekter.

I alt er der gennemført 32 dybdegående interviews:

- 12 interview med borgere, som er i gang med deres projektførløb eller tidligere har deltaget i projektet
- 4 interview med projektholdere (direktør og medarbejdere i Lehmann+Brun)
- 2 interview med informanter fra politiet, som har været nært involveret i projektet
- 7 interview med repræsentanter fra de deltagende kommuner
- 3 interview med forældre til borgere, som deltager eller har deltaget i projektet
- 2 interview med forsvarsadvokater, som har repræsenteret flere projektdeltagere
- 2 interview med arbejdsgivere, som har ansat en eller flere projektdeltagere

Interviewene med borgerne og projektholderne er alle gennemført face-to-face i Lehmann+Bruns egne lokaler. Interviewene med de deltagende kommuner er også foretaget face-to-face hos de respektive kommuner. De resterende interviews, med arbejdsgivere, forsvarsadvokater og forældre, er alle foretaget telefonisk. Interviewene har haft en varighed på gennemsnitligt ca. 1 time og er foretaget på baggrund af semistrukturerede interviewguides.

På tværs af informantgrupperne har formålet med de gennemførte interview været at belyse informanternes oplevelser af projekts effekter, metoder og tilgange samt betydningen af samarbejdet mellem Lehmann+Brun, de deltagende kommuner og det lokale politi, samt Lehmann+Bruns øvrige netværk og samarbejdsflader til erhvervsliv og uddannelsesinstitutioner mv. Med henblik på de oplevede effekter i relation til kriminalitetsområdet har de enkelte interviewguides indeholdt en række spørgsmål omkring de 7 såkaldt *vigtigste dynamiske kriminogene faktorer*, dvs. de påvirkelige faktorer, som ifølge den kriminologiske forskning har vist sig at have størst betydning for et individs risiko for at begå ny kriminalitet (*recidiv*).¹ Konkret har vi ladet os inspirere af de spørgsmål som indgår i det forskningsbaserede dokumentationssystem *LS/RNR*, som pt. anvendes i det kriminalpræventive arbejde i en lang række vestlige lande og fra 2013 er blevet implementeret i Kriminalforsorgens praksis i Danmark.²

Lehmann+Brun har endnu ikke implementeret dette redskab – eller et lignende dokumentationsredskab til løbende progressionsmåling af risiko for recidiv – og de 12 interview, der er gennemført med projektdeltagere i den herværende evaluering, har primært fokuseret på projektets oplevede effekter i relation til beskæftigelse- og uddannelse og har ikke været baseret systematisk på anvendelse af RNR-principperne. Ikke desto mindre er det evaluators opfattelse, at interviewene gennem deres fokus på projektdeltagernes udvikling ift. de 7 kriminogene faktorer belyser de oplevede effekter på det kriminalitetsforebyggende område på et nuanceret og kvalificeret kvalitativt grundlag.

På baggrund af det udleverede skriftlige dokumentationsmateriale tegnede der sig allerede forud for gennemførelsen af interviewene et relativt positivt billede af indsatsens

¹ Se fx Andrews & Bonta (2007, 2010), Bonta (2002), Grove & Meehl (1996), Hanson & Morton (2009).

² Se <http://www.kriminalforsorgen.dk/RNR-principperne-7077.aspx>

overordnede resultater i forhold til de overordnede performancemål (se afsnit 2.3). Imidlertid gav det udleverede dokumentationsmateriale ikke i sig selv et billede af, hvordan og hvorfor projektet havde formået at opnå de opstillede performancemål. Evalueringens kvalitative afsæt har således også haft til hensigt gennem interview at belyse, *hvorfor og hvordan* projektet har opnået de dokumenterede resultater.

Afslutningsvis kan det i relation til relevante typer af datagrundlag nævnes, at evaluator har været i kontakt med Danmarks Statistik og med Kriminalforsorgen med henblik på at undersøge mulighederne for at få adgang til hhv. data fra kriminalitetsregistre og/eller eventuelle eksisterende LS/RNR skemaer fra Kriminalforsorgen vedr. projektdeltagerne i *Ny Fremtid*. Både Danmarks Statistik og Kriminalforsorgen ligger inde med potentielt relevante data, som fremadrettet kunne være interessante at inddrage i forbindelse med yderligere evaluering af *Ny Fremtids* effekter på kriminalitetsområdet. Det har imidlertid ikke været muligt at gennemføre indhentelse af disse typer af data inden for den herværende evalueringens begrænsede budget og tidsramme.

3.3 Rapportens opbygning

Rapporten er inddelt i 7 kapitler (hovedafsnit). Efter *Indledning* og baggrundsafsnittet *Om projekt Ny Fremtid* følger det herværende kapitel 3, som beskriver *Evalueringens formål, metode og datagrundlag*.

Kapitel 4 rummer rapportens *Hovedkonklusioner og anbefalinger*.

Kapitel 5 fokuserer på *Projektets effekter på uddannelses- og beskæftigelsesområdet*, mens kapitel 6 fokuserer på *Projektets effekter i relation til kriminalitetsforebyggelse og bande-exit*.

Det afsluttende kapitel 7 indeholder den samlede *Analyse af årsager til projektets effekter*.

4. HOVEDKONKLUSIONER OG ANBEFALINGER

4.1 Hovedkonklusioner

Denne rapport præsenterer resultaterne af Als Researchs evaluering af beskæftigelses- og bandeexit-projektet *Ny Fremtid*. Evalueringen er gennemført på opdrag fra projektholder Lehmann+Brun i perioden januar – august 2017. Rapportens datagrundlag er baseret på desk research af data som belyser projektets overordnede effekter samt 32 kvalitative dybdeinterview med en bred vifte af relevante informanter, herunder projektdeltagere (borgere), projektholdere og forældre til projektdeltagere, samt relevante repræsentanter og samarbejdspartnere fra henholdsvis kommuner, politi, arbejdsgivere og advokater.

Evalueringen viser samlet set, at projekt *Ny Fremtid* har haft succes med at opnå de overordnede målsætninger for projektet på såvel beskæftigelses- og uddannelsesområdet, som på det kriminalitetsforebyggende område i perioden fra efterår 2015 til forår 2017. Ligeledes viser evalueringen, at projektet overordnet set vurderes særdeles positivt på tværs af alle de interviewede informantgrupper. Det gælder både i relation til informanternes oplevelser af projektets effekter og metoder, samt i relation til informanternes vurdering af samarbejdet mellem projektholder, de deltagende kommuner og Nordsjællands politi.

4.1.1 Projektets effekter på uddannelses- og beskæftigelsesområdet

I relation til uddannelses- og beskæftigelsesområdet er det lykkedes projektet at få 71% af de deltagende borgere i enten uddannelse eller beskæftigelse i løbet af de første 6 måneders projektdeltagelse, hvilket ligger et pænt stykke over den målsætning på 50%, som er fastlagt i aftalen mellem de henvisende kommuner og *Ny Fremtid*.

Samtidig dokumenterer evalueringen, at der for de resterende borgeres vedkommende i de fleste tilfælde er anført gode grunde til, at det ikke har været muligt at sikre borgeren tilknytning til uddannelse eller beskæftigelse (fx pga. psykologbehandling, misbrugsbehandling, varetægtsfængsling eller afsoning af dom). Samlet set er det på denne baggrund evaluators klare vurdering, at *Ny Fremtid* må betegnes som en særdeles vellykket beskæftigelsesindsats, da projektet i den evaluerede periode har formået at få størstedelen af en særdeles udsat gruppe unge kriminelle og kriminalitetstruede borgere i enten uddannelse eller beskæftigelse.

Læs mere om projektets effekter på uddannelses- og beskæftigelsesområdet i kapitel 5.

4.1.2 Projektets effekter i relation til kriminalitetsforebyggelse og bande-exit

I relation kriminalitetsforebyggelse og bande-exit viser evalueringen, at det ikke alene er lykkedes at leve op til målsætningen om, at 50% af målgruppen "*skal have fjernet sig væsentligt fra inderkernen af den radikaliserede gruppering*". Projektet har ifølge flere informanter også bidraget markant til, at ledelsen af LTF Nordsjællands afdeling i Kokkedal i maj 2017 valgte at forlade grupperingen sammen med et stort antal medlemmer. Projektet

har således været med til at sikre, at den lokale "inderkerne" af gruppering er blevet opløst – og 13 nye borgere er i forlængelse heraf startet i exitforløb hos Lehmann+Brun.

Samtidig indikerer en gennemgang af informanternes *oplevede effekter* på det kriminalitetsforebyggende område, at projekt *Ny Fremtid* har medvirket til at reducere risikoen for ny kriminalitet blandt en betydelig del af borgermålgruppen. På tværs af de enkelte informantgrupper fremhæver informanterne således positive effekter af projektet i relation til at påvirke de 7 vigtigste kriminogene faktorer: Uddannelse/beskæftigelse, prokriminelle holdninger, antisocial adfærd, antisocialt netværk, misbrug, familierelationer og fritidsaktiviteter.

Læs mere om projektets effekter ift. kriminalitetsforebyggelse og bande-exit i kapitel 6.

4.1.3 Analyse af årsager til de opnåede effekter

Afslutningsvis indeholder evalueringen en analyse af årsagerne til de effekter, som projektet har opnået. Analysen peger i særlig grad på betydningen og karakteren af den tætte og velkoordinerede samarbejdsrelation mellem projektholder, kommuner og politi; på projektholders rolle og profil som ekstern privat aktør; samt på karakteren af de metoder og tilgange, der anvendes projektet.

Projektet er overordnet baseret på en *individuel og helhedsorienteret* tilgang, som informanterne i særlig grad fremhæver som en væsentlig årsag og nødvendig forudsætning for at projektet har kunnet opnå de positive resultater i forhold til målgruppen. Endvidere fremhæver informanterne betydningen af de 6 nøgleprincipper som kendetegner projektet metodiske praksis. Det gælder principperne om '*Den nære relation*', '*Vedholdenhed*', '*Tæt opfølgning/positiv stress*', '*Konsekvens*', '*Medejerskab/indflydelse*' og '*Struktureret hverdag*'. I forbindelse med den her gennemførte evaluering er der på baggrund af informanternes udsagn identificeret yderligere 3 nøgleprincipper – eller fremtrædende kendetegn ved indsatsen – som ifølge informanterne ligeledes har været væsentlige årsager til projektets succes. De tre supplerende nøgleprincipper kan sammenfattende beskrives med betegnelserne '*Tilgængelighed*', '*Non-verbal kommunikation*' og '*Antiradikalisering*'. Indholdet af de enkelte principper, herunder hvorfor de er vigtige og hvordan de konkret har medvirket til projektets effekter er beskrevet nærmere i rapporten.

Læs mere om årsagerne til de opnåede effekter i kapitel 7

4.1.4 Evalueringens perspektiver

Samlet set er det evaluators vurdering, at projekt *Ny Fremtid* har opnået bemærkelsesværdigt positive resultater både i relation til uddannelses- og beskæftigelsesområdet og i relation til kriminalitetsforebyggelse og bande-exit. I en lang række kommuner er der i disse år udfordringer med at håndtere unge borgere tilknyttet uroskabende bande-grupperinger af lignende karakter, som den gruppering, der har været i fokus i projekt *Ny Fremtid*. Det er på denne baggrund evaluators opfattelse, at kendskabet til projektets resultater, tilgange og metoder med fordel kan udbredes til andre kommuner og politikredse mv. med henblik på inspiration.

4.2 Anbefalinger

Som et led i evalueringen har evaluator haft til opgave at identificere eventuelle muligheder for at forbedre indsatsens effekt, metode og/eller dokumentationspraksis mv.

På denne baggrund fremsættes her en række fremadrettede forslag og anbefalinger:

Projektet indeholder elementer, som med fordel kan afprøves i større skala

Analysen af årsagerne til de opnåede effekter i projekt Ny Fremtid peger på en række forskellige lovende elementer, som med fordel kan inspirere indsatser overfor lignende målgrupper i andre kommuner og politikredse. Det gælder både karakteren af samarbejdsrelationen mellem projektholder, kommuner og politi; projektholders profil som ekstern privat aktør; og den praktiske anvendelse af de forskellige tilgange og principper, der kendetegner indsatsen. En model kunne være, at der i fællesskab med de øvrige parter, som har været involveret i projekt *Ny Fremtid*, udvikles et inspirationskatalog målrettet politiledere, kommunale ledere og politikere m.fl. Lehmann+Brun kan også overveje at udvikle et relevant undervisnings- eller formidlingstilbud med dette formål for øje.

Projektets dokumentations- og selvevalueringspraksis bør styrkes markant

Takket være evaluators mulighed for at gennemføre dybdegående interview med relevante informanter, har det i denne rapport været muligt at tegne et samlet billede af de *oplevede effekter* af projektet. Ligeledes har de eksisterende skriftlige data akkurat gjort det muligt at vurdere projektets målopnåelse i forhold til de overordnede målsætninger. Imidlertid savnes der mere veldokumenteret og systematisk data omkring deltageres progression i relation til kriminalitetsrisiko, ligesom projektets egen historik er sparsomt dokumenteret. Fremadrettet bør projektets dokumentations- og selvevalueringspraksis derfor styrkes markant, således at der anvendes et velegnet og forskningsbaseret redskab til at måle de enkelte deltagers progression i relation til både uddannelse- og beskæftigelse, samt i relation til deltageres risiko for at begå ny kriminalitet (recidiv). I forbindelse med de gennemførte interview i denne evaluering har både Lehmann+Brun og de deltagende kommuner således også selv efterspurgt bedre dokumentationsredskaber – særligt i relation til løbende effektmåling på kriminalitetsområdet.

Evaluator vil på baggrund af vores kendskab til den kriminologiske forskningslitteratur og det forhold, at risiko- og behovsvurderingsredskabet *LS/RNR* allerede er implementeret i Kriminalforsorgen, anbefale at Lehmann+Brun og de deltagende kommuner fremadrettet overvejer at implementere *LS/RNR* eller et lignende redskab i relation til *Ny Fremtid* (og andre exitprojekter). Evaluator har været i positiv dialog med projektleder for implementering af *RNR* principperne i Kriminalforsorgen, Anne Bergstedt, samt haft opfølgende kontakt til specialkonsulent i Kriminalforsorgen, Susanne Clausen og til Områdechef i Enheden for Kriminalpræventive Indsatser (EKI) i Københavns Kommune, Joy Torpdahl. Koncern Resocialisering i Kriminalforsorgen og EKI har således indgået samarbejde om implementering i Københavns Kommune, og det kan være en mulighed at gå i dialog med disse parter om evt. at inddrage Fredensborg kommune og de øvrige kommuner i projekt *Ny Fremtid* i et tværkommunalt samarbejde.

Uanset valg af registreringssystem bør Lehmann+Brun fremadrettet sikre, at alle projektmedarbejdere anvender samme typer af dokumentationsskemaer og sikrer en mere fyldestgørende løbende afrapportering til kommunerne. Det er således vigtigt, at indsatsens effekter i relation til kriminalitetsforebyggelse og bandeexit løbende kan dokumenteres og synliggøres overfor politiske beslutningstagere mv.

Projekt- og metodebeskrivelsen bør opdateres og revideres

Som et led i den styrkede dokumentationspraksis anbefaler evaluatoren at Ny Fremtid opdaterer og reviderer projektbeskrivelsen, således at den bliver mere fyldestgørende og detaljeret. Den herværende evalueringens beskrivelse af indsatsens tilgange og nøgleprincipper, samt betydningen heraf, kan eventuelt benyttes som udgangspunkt i forhold til at udvikle metodebeskrivelsen.

Endvidere bør Lehmann+Brun overveje at beskrive og prisfastsætte *efterværnsindsatsen*. Denne del af indsatsen er ikke nærmere beskrevet i den eksisterende projektbeskrivelse og projektholderne har i en række tilfælde gennemført en efterværnsindsats på frivillig basis.

Endelig vil evaluatoren anbefale, at Lehmann+Brun udspecificerer indsatsmodellens varighed og indholdet af de forskellige perioder i indsatsen. I praksis deltager de fleste af de henviste borgere således i mere end ét 20 ugers modul, hvilket bør afspejles i projektbeskrivelsen. En mulighed kunne være at operere med flere forskellige typer af 20 ugers moduler, frem for kun at beskrive indholdet i de første 20 uger. Ligeledes kan den korte projektbeskrivelse på Lehmann+Bruns hjemmeside med fordel opdateres og revideres.

Projektets målsætninger bør opdateres i samarbejde med deltagende kommuner og politi

Eftersom projektet har opfyldt de hidtil opstillede hovedmålsætninger anbefaler evaluatoren, at Lehmann+Brun i samarbejde med de deltagende kommuner og politiet udarbejder en række opdaterede og fremadrettede målsætninger for projektet. Dels kan parterne overveje, om der er behov for at justere måltallene i de eksisterende målsætninger og dels kan det overvejes at fokusere på nye eller yderligere målsætninger. Eksempelvis kunne der opsættes målsætninger i relation til behovet for at forbedre relationen mellem borgermålgruppen og kommunernes frontpersonale og i relation til behovet for at træne borgerne i fremadrettet at kunne anvende kommunens egne borgerservices uden at det fører til konflikt og uro.

Det kan overvejes at gennemføre en cost-benefit analyse på sigt

De deltagende kommuner må naturligvis anskue de positive resultater af projekt *Ny Fremtid* i relation til de økonomiske omkostninger, der er forbundet med at finansiere indsatsen. Den herværende evaluering har alene haft datagrundlag og budget til at kunne fokusere på projektets overordnede målopnåelse og de *oplevede effekter*. Eftersom projektet har opnået bemærkelsesværdigt positive resultater ville det imidlertid være interessant at få suppleret dette med en cost-benefit analyse af projektets effekter. Her kunne udgifterne til projektet fx holdes op imod de besparelser, der finder sted når borgere i denne målgruppe flyttes fra passiv forsørgelse til beskæftigelse og gennem exit fra det kriminelle miljø sikrer betydelige besparelser i relation til politi, retsvæsen og kriminalforsorg mv.

Vær opmærksom på forudsætningerne for at kunne opretholde projektets performance

I løbet af foråret 2017 er interessen for Lehmann+Bruns ydelser på beskæftigelses- og exitområdet vokset, og der er nu flere borgere og flere deltagende kommuner med i projektet. Hertil kommer de 13 nye borgere med relation til LTF Nordsjælland, som i løbet af maj 2017 valgte at forlade grupperingen og gå i exit hos Lehmann+Brun.

Det er særdeles positivt, at firmaet har ansat to nye velkvalificerede medarbejdere til at hjælpe med at varetage den intensiverede arbejdsbyrde, men flere informanter peger på at det stadig kan vise sig som en udfordring i projekt Ny Fremtid at følge med efterspørgslen og at opretholde den individuelle og helhedsorienterede tilgang til hver enkelte projektdeltager. Det er eksempelvis vigtigt for Lehmann+Brun at sikre den nødvendige lokalemæssige kapacitet til også fremover at kunne tilbyde alle henviste borgere en individuel og helhedsorienteret indsats, herunder skærme dem mod de uønskede møder og potentielt uheldige gruppedynamikker, der kan opstå, hvis flere af de henviste borgere opholder sig i de samme lokaler.

Ligeledes er det evaluators vurdering, at Lehmann+Brun og Fredensborg Kommune skal overveje karakteren og omfanget af den nuværende proces, hvor kommunen gradvist hjemtager flere og flere opgaver relateret til arbejdet med borgermålgruppen. Evaluator vil således anbefale, at parterne drøfter, hvorledes denne proces kan foregå på en måde, som tager højde for de fordele, der er forbundet med at have en ekstern aktør til at varetage dele af kontaktfladen til borgermålgruppen, herunder ikke mindst de fordele som er forbundet med nøgleprincipperne omkring *tilgængelighed* og *non-verbal kommunikation*.

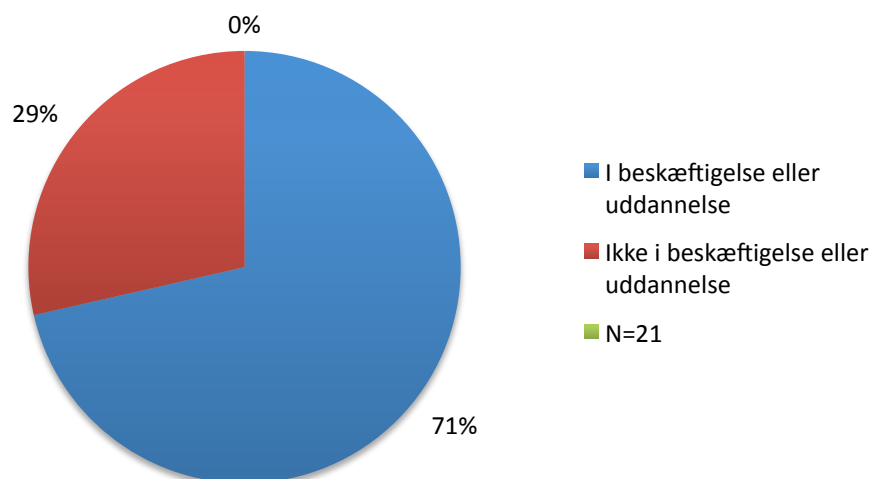
5. PROJEKTETS EFFEKTER I RELATION TIL UDDANNELSES- OG BESKÆFTIGELSESMRÅDET

5.1 Performance i forhold til måltal

Siden september 2015 har Lehmann+Brun løbende i en statusoversigt dokumenteret hver enkelt borgers progression i relation til uddannelses- eller beskæftigelsesstatus, psykologisk behandling, måludpegning af politiet mv. Hver borgers status er angivet med 3 måneders intervaller, og der er tilsvarende løbende sendt statusorienteringer til de deltagende kommuner. En gennemgang af informationerne i den samlede statusoversigt, fra september 2015 til februar 2017, giver et overordnet billede af Ny Fremtids effekter i forhold til projektets overordnede performancemål på uddannelses- og beskæftigelsesområdet.

Nedenstående diagrammer er baseret på de borgere, der i alt har været registreret i statusrapporten i 6 måneder eller derover i perioden september 2015 til februar 2017. Blandt de 21 projektdeltagere, der har indgået i et sammenhængende forløb over 6 måneder, ser fordelingen således ud:

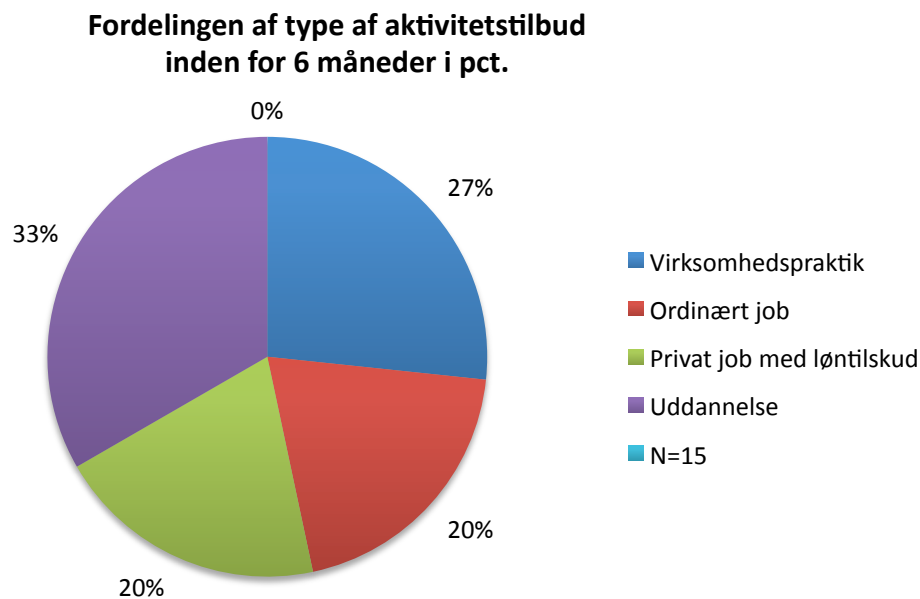
Andel af projektdeltagerne som er kommet i uddannelse eller beskæftigelse inden for 6 måneder i pct.

Tallene viser, at 71% var kommet i uddannelse eller beskæftigelse inden for de første 6 måneder af deres projektdeltagelse. I denne periode er det således lykkedes at opnå målsætningen om, at "50 pct. af målgruppen skal være i job, job med løntilskud eller uddannelse efter 6 måneder". Med en målopnåelse på 71% må *Ny Fremtid* indsats betragtes som værende særdeles effektiv i forhold til at få de kriminelle eller kriminalitetstruede

borgerne i uddannelse eller beskæftigelse, da indsatsen har leveret et godt stykke over den opstillede målsætning.

De 71 %, der er kommet i uddannelse eller beskæftigelse inden for 6 måneder, fordeler sig som følger i relation til typer af beskæftigelse:

Tallene viser en forholdsvis ligelig fordeling men med en lille overvægt på uddannelse (33%). Dette skal ses i lyset af den relativt unge målgruppe, hvor uddannelsesforløb prioriteres højere end beskæftigelse blandt borgere under 30.

Diagrammet er baseret på det første aktivitetstilbud, de enkelte borgere er påbegyndt inden for 6 måneder. Statusrapporten viser endvidere, at flere borgere over tid rykker sig fra eksempelvis uddannelse eller virksomhedspraktik til et ordinært job. Ligeledes fremgår af statusrapporten, at det er lykkedes at fastholde hovedparten af borgerne i enten uddannelse eller beskæftigelse. Samtidig er det dog også vigtigt at påpege, at diagrammerne kun giver et øjebliksbillede af, hvilket aktivitetstilbud, brugerne er endt i inden for 6 måneder.

Statusrapporten indikerer samtidig forskellige årsager til, at 29% af projektdeltagerne ikke er kommet i uddannelse eller beskæftigelse inden for 6 måneder. Således har hovedparten af denne gruppe i løbet af deres første 6 måneder været måludpeget af politiet. I flere af tilfældene har det således været vurderet at borgeren frem for alt skulle håndteres af politi og retsvæsen, hvilket kan forklare, hvorfor den uddannelses- og beskæftigelsesrettede indsats ikke har været det primære fokus. I andre tilfælde fremgår det, at borgeren i løbet af de første måneder er startet i psykologbehandling og/eller misbrugsbehandling med henblik på at skabe bedre grundlag for at borgeren på sigt vil være i stand til at varetage enten job eller uddannelse, hvorfor påbegyndelse af uddannelses- og beskæftigelsesløb er blevet

udskudt. Herudover fremgår det endvidere, at enkelte borgere har afventet retssager, været efterlyst af politiet og/eller har afbrudt deres forløb hos Lehmann+Brun fordi de har skullet afsones en dom eller har været varetægtsfængslet.

I forlængelse af ovenstående må projektets overordnede performance i relation til de opstillede målsætninger på uddannelses- og beskæftigelsesområdet siges at være bemærkelsesværdigt positiv. Næsten 3 ud af 4 borgere er kommet i uddannelse eller beskæftigelse inden for de første 6 måneder. For de resterende borgeres vedkommende er der i de fleste tilfælde anført gode grunde til, at en uddannelses- og beskæftigelsesindsats enten ikke har haft første prioritet eller ikke har været mulig (fx fordi borgeren har afsonet dom) i løbet af de første måneders indsats.

Indsatsens resultater på uddannelses- og beskæftigelsesområdet bør ikke blot ses som positive i betragtning af målgruppens udfordringer i relation til kriminalitet og/eller tilknytning til uroskabende grupperinger, men også i lyset af at størstedelen af målgruppen tidligere har haft en manglende eller meget begrænset tilknytning til uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet.

5.2 Delkonklusion

På baggrund af dokumentationsmaterialet kan det konkluderes, at Lehmann+Brun får 71% af målgruppen i uddannelse eller beskæftigelse efter 6 måneder. Dermed lever indsatsen op til målsætningen om at få *"50 pct. af målgruppen skal være i job, job med løntilskud eller uddannelse efter 6 måneder"*. På uddannelses- og beskæftigelsesområdet er det på denne baggrund evaluators klare vurdering, at *Ny Fremtid* må betegnes som en særdeles vellykket indsats, da projektet har formået at få størstedelen af en særdeles udsat gruppe af kriminelle eller kriminalitetstruede borgere i uddannelse og beskæftigelse.

6. PROJEKTETS EFFEKTER I RELATION TIL KRIMINALITETSFOREBYGGELSE OG BANDE-EXIT

De overordnede effekter og resultater af Ny Fremtid i relation til uddannelses- og beskæftigelsesområdet lader sig relativt simpelt måle ved at se på andelen af projektdeltagere, som er kommet i uddannelse eller beskæftigelse som et led i projektet – og som er lykkedes med at fastholde deres tilknytning hertil gennem en længere periode. Når det gælder projektets overordnede effekter i relation til exit fra det kriminelle miljø er det imidlertid vanskeligere at måle disse på en tilsvarende simpel eller entydig måde.

Datagrundlaget i den herværende evaluering gør det muligt at se på effekten ud fra politiets og Ny Fremtids fælles vurdering af hvilke projektdeltagere, det er lykkedes at *”flytte ned på listen i løbet af 6 måneder, dvs. at de skal have flyttet sig væsentligt fra inderkernen af den radikaliserede gruppering”*. Dette er en anvendelig subjektiv indikator, som dog ikke bør stå alene i vurderingen af projektets effekter i relation til exit-området.

Herudover er det naturligvis muligt fx at se på andelen af projektdeltagere, som har valgt at gå i enten lokal eller national exit som et led i projektet, ligesom en analyse af udviklingen i de enkelte projektdeltageres registrerede kriminalitet gennem projektperioden ville kunne bidrage til at tegne et overordnet billede. Imidlertid er det samtidig dels en kendt sag, at borgere i exit ikke nødvendigvis ophører med at begå kriminalitet fra den ene dag til den anden – uanset om de reelt er motiverede for at forlade det kriminelle miljø eller ej – ligesom det er alment kendt, at der findes betydelige mørketal på kriminalitetsområdet – ikke mindst i bandemiljøerne – da en betydelig del af den begåede kriminalitet ikke bliver anmeldt/registreret. Endelig er det vigtigt at fremhæve, at enkelte projektdeltagere tilsyneladende har valgt at forlade det kriminelle miljø, uden at dette er sket gennem en exit-aftale. Tallene for andelen af projektdeltagere, som er gået i exit er således kun en overordnet indikator, som skal fortolkes forsigtigt.

Hertil kommer, at et exitforløb ofte kan være en langvarig proces – med både positive og negative udviklinger undervejs – ligesom det kan være vanskeligt at vurdere, i hvilket omfang positive exithistorier kan siges alene at være et resultat af Ny Fremtids indsats set i forhold til andre faktorerens mulige betydning for den enkelte (fx alder, ægteskab/børn, politiets indsats osv). Endelig skal det fremhæves, at tilknytning til uddannelse eller arbejdsmarked ikke nødvendigvis afholder en borger fra at fortsætte med at begå kriminalitet, selvom det kan være med til at mindske risikoen herfor.

Vores analyse af projektets effekter i relation til exitområdet indledes med en overordnet gennemgang af andelen af projektdeltagerne, som vurderes at have forladt det kriminelle miljø i forbindelse med deres deltagelse i Ny Fremtid og/eller vurderes at have flyttet sig væsentligt fra inderkernen af den uroskabende gruppering (LTF).

Herefter ser vi nærmere på (de oplevede) effekter af projektets indsats i forhold til at påvirke de vigtigste kriminogene faktorer blandt projektdeltagerne mere bredt betragtet.

6.1 Overordnet målopfyldelse i relation til exit fra det kriminelle miljø

Med udgangspunkt i Ny Fremtids interne statusrapport fra januar 2016 og de efterfølgende statusrapporter frem til februar 2017 er det muligt at tegne følgende billede af projektets effekter i relation til målsætningerne om at medvirke til indgåelse af exit-aftaler og til at flytte projektdeltagerne væk fra *"inderkernen af den radikaliserede gruppering"*:

Frem til januar 2016 havde 21 borgere deltaget i projektforløb, hvoraf der var tilstrækkelig viden om de 18 til at kunne vurdere udviklingen i deres tilknytning til det kriminelle miljø. Af disse 18 blev det vurderet, at i alt 7 helt havde forladt det kriminelle miljø, heraf 4 gennem lokal exit, 1 gennem national exit og 2 uden exit-aftale. Endvidere blev det vurderet at 2 borgere havde svækket deres tilhørsforhold til den kriminelle gruppering betydeligt undervejs i deres projektforløb.

Samlet set lykkedes det således i denne periode at opnå målsætningen om at *"50% skal have flyttet sig væsentligt fra inderkernen af den radikaliserede gruppering"* (9 ud af 18).

Frem for at afslutte forløbene med de ovennævnte borgere i januar 2016 fortsatte hovedparten af borgerne også efterfølgende i projektet. De fleste af de borgere, som havde indgået exit-aftale og/eller havde forladt inderkernen af grupperingen, blev støttet på deres vej (fastholdelse), mens der fortsat blev arbejdet mere intensivt med at sikre uddannelse / arbejde samt med at fremme exit fra det kriminelle miljø for den tilbageværende "hårde kerne" af 9-12 borgere, som på trods af den hidtidige indsats ikke havde forladt det kriminelle miljø og/eller havde flyttet sig fra inderkernen af grupperingen per januar 2016.

I løbet af den efterfølgende indsats for de 9-12 borgere, der var tilknyttet den "hårde kerne" i grupperingen, lykkedes det i perioden frem til februar 2017 at indgå 4 nye exit-aftaler, hvoraf de 3 førte til en vellykket exit og dermed afslutning af borgernes projektdeltagelse. Hertil kommer, at det lykkedes at fastholde og/eller at afslutte størstedelen af de borgere, som havde indgået exit-aftale før januar 2016 med positivt udfald i samme periode. Kun én projektdeltager måtte udgå af exit-programmet med negativt udfald i perioden frem til februar 2017 (på grund af varetægtsfængsling).

Endelig er der i maj 2017 sket den bemærkelsesværdige udvikling, at den hidtidige ledelse af LTF Nordsjælland har valgt at forlade grupperingen sammen med en stor gruppe øvrige medlemmer. Udviklingen – som har genereret betydelig opmærksomhed i medierne³ – har ifølge flere kilder medført, at hele LTFs lokalafdeling i Kokkedal kan betragtes som nedlagt. Samlet set kan det således konstateres, at den lokale *"inderkerne af den radikaliserede gruppering"* i Kokkedal, som *Ny Fremtid* særligt har arbejdet med gennem de seneste 3-4 år, er blevet opløst.

Det er naturligvis vanskeligt at vurdere, i hvilket omfang denne udvikling alene kan anskues som en direkte konsekvens af projekt *Ny Fremtids* indsats, da andre faktorer også kan have haft betydning for udviklingen. Ikke desto mindre fremhæver flere kilder, at projekt *Ny Fremtids* indsats bør tillægges meget stor betydning i relation hertil. Det er således også bemærkelsesværdigt, at 13 af de borgere, som har forladt grupperingen i maj 2017, nu er startet i exitforløb hos Lehmann+Brun.

³ Se oversigt over udvalgte presseartikler i litteraturlisten, s. 56

Selv beskriver *Ny Fremtids* projektleder udviklingen således:

"I gennem det sidste års tid, har ledelsen i LTF Nordsjælland ønsket at melde sig ud af grupperingen. Dette har været en proces med en del udfordringer, da det har store sociale, økonomiske og risikobetonede konsekvenser. Beslutningen blev dog gennemtruffet primo maj 2017. Ud af de visiterede til Lehmann+Brun har 13 borgere valgt at forlade grupperingen, og der er iværksat exitprogrammer på hver enkelt. Exitprogrammernes kompleksitet varierer alt efter, hvor udsat den enkelte borger er i forhold til den tidligere gruppering og tidligere rivaliserende grupperinger. Der er enkelte visiterede borgere, som ikke har valgt at forlade grupperingen. Adspurgt til baggrunden forklares det, at det vil have for store sikkerhedsmæssige konsekvenser. Udsagn som: 'Der er alt for mange, der er ude efter mig', 'Jeg har for mange fjender' og 'Jeg kan ikke stå alene' tegner et godt billede af situationen for disse borgere."

På baggrund af de data, som evaluatoren har haft til rådighed, vurderes det samlet set, at indsatsen i projekt *Ny Fremtid* i meget høj grad har bidraget til den udvikling, som i maj 2017 førte til en opløsning af "inderkernen af den radikaliserede gruppering" i Kokkedal. Dermed har projekt *Ny Fremtid* ikke blot opnået målsætningen om at flytte 50% af projektdeltagerne fra inderkernen af grupperingen. Projektet må også siges at have medvirket betydeligt til at denne "inderkerne" er ophørt med at eksistere i det område, som indsatsen primært har været orienteret imod. Samtidig understreger flere af de interviewede – herunder også politiets informanter – at den registrerede kriminalitet i det pågældende område er faldet markant i løbet af *Ny Fremtids* hidtidige projektperiode. En af informanterne fra politiet fremhæver fx

"Jeg kan sige dig, at nedgangen i kriminaliteten [i det særligt udsatte boligområde], som vi har set efter de 3 års indsats, den holder sig faktisk nede på et rekordlavt niveau, som faktisk er lavere, end det omkringliggende samfundsniveau."

Alt i alt har projekt *Ny Fremtid* således ikke blot indfriet den overordnede målsætning på det kriminalitetsforebyggende område, men også bidraget til en dybere og mere tilbundsående positiv ændring i området. Nedenfor ser vi nærmere på de oplevede effekter af projektet i forhold til de såkaldte *vigtigste dynamiske kriminogene faktorer*. Herved kan der skabes et mere nuanceret og helhedsorienteret billede af de forandringer, som projektet har bidraget til at skabe på det kriminalitetsforebyggende område.

6.2 Oplevede effekter i forhold til de 7 dynamiske kriminogene faktorer

I den internationale kriminologiske forskning er der gennem de seneste årtier sket en markant udvikling i relation til at forbedre det empirisk-videnskabelige grundlag for at vurdere en tidligere dømt borgers risiko for et begå ny kriminalitet. På denne baggrund er der endvidere udviklet en række evidensbaserede metoder til struktureret risikovurdering, som har vist sig at være pålidelige og valide på tværs af landegrænser og som med en vis sikkerhed kan vurdere en persons risiko for at begå ny kriminalitet (recidiv).⁴

⁴ Se fx Bonta (2002), Andrews & Bonta (2007, 2010), Grove & Meehl (1996), Hanson & Morton (2009).

I Danmark har Kriminalforsorgen siden 2013 arbejdet på at implementere det canadisk udviklede risiko- og behovsvurderingsredskab *LS/RNR*, der fokuserer på en struktureret vurdering af de 7 *vigtigste dynamiske kriminogene faktorer* (dvs. de omstændigheder hos en borger, som kan føre til ny kriminalitet), mhp. at vurdere den enkelte borgers risiko for recidiv.⁵ Dette redskab har ikke været implementeret i Ny Fremtids egen praksis, men som evaluator har vi med udgangspunkt i forskningens resultater og den metodiske tilgang i *LS/RNR* haft særligt fokus på at belyse informanternes oplevelser af projektets effekter i relation til de 7 *vigtigste kriminogene faktorer*, således at vi på det tilrådeværende datagrundlag har mulighed for at fremsætte en mere nuanceret vurdering af projektets effekter i relation til at nedsætte projektdeltagernes risiko for at begå ny kriminalitet.

Vores fokus i de gennemførte interview har således været rettet mod projektets effekter i forhold til at påvirke de 7 *vigtigste dynamiske kriminogene faktorer* (dvs. påvirkelige faktorer) blandt projektdeltagerne:

- uddannelse/beskæftigelse
- prokriminelle holdninger
- antisocial adfærd/personlighedsmønster
- antisocialt netværk
- misbrug
- familierelationer
- fritidsaktiviteter

I relation til uddannelse og beskæftigelse er projektets effekter allerede beskrevet i kapitel 5. Som nævnt er det således lykkedes *Ny Fremtid* at få 71% af målgruppen i enten uddannelse eller beskæftigelse inden for 6 måneder. Eftersom netop tilknytning til uddannelses- eller arbejdsmarkedet udgør en af de 7 *vigtigste faktorer* kan dette resultat i sig selv siges at have bidraget til målsætningen om at motivere borgerne til at forlade det kriminelle miljø. Imidlertid er det samtidig tydeligt, at en sådan tilknytning ikke kan stå alene i forhold til at nedbringe borgernes risiko for at begå ny kriminalitet. Som en af de interviewede borgere udtrykker det: *"Man kan sagtens både være bandemedlem og være i arbejde"*.

Nedenfor ser vi derfor nærmere på de oplevede effekter af projektet i relation til at påvirke de øvrige 6 *vigtige dynamiske kriminogene faktorer*.

⁵ Se <http://www.kriminalforsorgen.dk/RNR-principperne-7077.aspx>

6.2.1 Prokriminelle holdninger

Udover tilknytning til uddannelses- eller arbejdsmarkedet fremhæver den kriminologiske forskning, at individer som har såkaldt "prokriminelle holdninger" i langt højere grad vil være tilbøjelige til at begå ny kriminalitet sammenlignet med individer, som ikke har denne type af holdninger. Som beskrevet i Kriminalforsorgens manual til risikovurderingsværktøjet LS/RNR (se litteraturliste) vedrører dette område mere specifikt, "*Hvad og hvordan en person tænker og føler om sig selv og andre, hvad angår lovovertrædelser og alternativer til lovovertrædelse. Er klientens holdninger, værdier, overbevisninger, tankegang og følelser prokriminelle/ antisociale eller antikriminelle/prosociale?*"

Evaluator har ikke haft mulighed for at indhente udfyldte LS/RNR skemaer for de borgere, der har indgået i projekt *Ny Fremtid*, og desuden har nogle af de interviewede borgere ikke ønsket at gå nærmere i dybden med deres holdninger til kriminalitet i forbindelse med de gennemførte interview. Der kan derfor ikke gives et helt fyldestgørende billede af, hvorvidt borgerne selv har oplevet, at deres holdninger til kriminalitet har ændret sig som følge af deres deltagelse i projekt *Ny Fremtid*.

Imidlertid er det bemærkelsesværdigt positivt, at godt en tredjedel af de interviewede borgere direkte giver udtryk for, at de har fået et mere negativt syn på kriminalitet som følge af deres deltagelse i projektet. Og dette begrænser sig vel at mærke ikke alene til de informanter, som (ifølge egne udsagn) er stoppet med at begå kriminalitet.

Flere af de interviewede angiver således, at de enten ønsker at stoppe med eller at begrænse deres kriminalitet, og at de nu i højere grad overvejer, hvad de siger ja og nej til. En af de interviewede borgere fortæller eksempelvis, at han i kraft af projektet er blevet bedre til at tænke selvstændigt og til at modstå pres fra miljøet i forhold til at begå bestemte typer af kriminalitet:

"De [Ny Fremtid] har hjulpet mig så langt, at jeg kan stå på mine egne ben i dag og vide, hvad jeg vil og hvad jeg ikke vil... De har styr på det psykiske. At få din hjerne til at vende og dreje. Det har de styr på".

Samme indtryk går igen blandt flere af de øvrige informantgrupper – herunder både blandt forældre, advokater og repræsentanter fra politiet. En af de interviewede advokater siger fx:

"Det virker på mig som om, at de her klienter, de har fået sat tingene i perspektiv. Sådan at de har forstået, at du kan godt fortsætte med at begå kriminalitet, men så kan du se frem til at tilbringe en eller anden procentdel af resten af dit liv på at sidde i fængsel, hvor du vil få enormt svært ved at tjene seriøse penge, og du vil være i spjældet resten af livet og så videre. Eller også kan du vælge at sig: 'Nej! Nu har jeg fandeme muligheden for at gøre noget andet og få noget konstruktiv ud af mit liv'. Og jeg ved ikke, hvad det helt præcist er, men det virker på mig som om, at dem som Ny Fremtid har haft kontakt med, de har set det her mere klart end langt de fleste andre."

Tilsvarende siger én af informanterne fra politiet:

"Der sker helt sikkert et holdningskifte, når de har været en del af Ny Fremtid. De ser mere realistisk på det, og de ser konsekvenserne af det. Kriminalitet er lige pludselig blevet en negativ faktor".

En stor del af informanterne oplever således betydelige positive effekter af projektet i relation til at medvirke til holdningsændringer blandt de deltagende borgere. Samtidig er det dog også tydeligt at enkelte af de interviewede borgere fortsat udviser prokriminelle holdninger, ved at udtale sig legitimerende eller bagatelliserende omkring deres hidtidige og/eller aktuelle kriminalitet. En af de interviewede borgere, som har fået arbejde gennem *Ny Fremtid*, siger fx *"Altså jeg laver da stadig lidt penge ved siden af. Jeg ville lyve, hvis jeg sagde at jeg ikke gjorde. Det bliver jeg nødt til"*.

Enkelte af de interviewede borgere giver endvidere udtryk for fortsat at være tiltrukket af det stærke fællesskab i den uroskabende gruppering og muligheden for at tjene "hurtige penge" gennem kriminalitet. Og det er kendetegnende, at flere af disse borgere samtidig giver udtryk for prokriminelle holdninger. Om tiltrækningens karakter siger én af de interviewede borgere: *"Det er magt. Det er penge. Og det er adrenalin"*.

Selvom der blandt de interviewede borgere er flere som åbent indrømmer, at de fortsat begår forskellige typer af kriminalitet, så er det samtidig tydeligt, at hovedparten af de interviewede reflekterer over de negative konsekvenser, som deres kriminalitet kan få eller allerede har haft for deres egne fremtidsmuligheder. Og som nævnt indledningsvis nævner en tredjedel af de interviewede borgere direkte, at de som følge af deres deltagelse i projektet har fået et mere negativt syn på kriminalitet.

Endelig oplever også projektholder selv, at der er sket store forandringer på holdningsområdet blandt en betydelig del af deltagerne:

"Deres holdninger til deres kriminalitet ændrer sig ofte meget. Til at starte med er de ofte meget lukkede. Så mærker du efter et stykke tid, at de bliver trygge og rolige i dit nærvær, og på et eller andet tidspunkt så ryger deres barriere – og så bliver de ofte rigtig dårligt fungerende i en periode. Og det er fordi, der er nogle gamle traumer der dukker op. Ikke bare i forhold til, hvad de selv har været udsat for, men også hvad de selv har budt andre fx i forhold til voldskriminalitet. Det er som et mareridt, når de ser det i øjnene".

6.2.2 Antisocial adfærd

Foruden holdninger til kriminalitet har også individers generelle syn på det omgivende samfund og deres adfærd i relation hertil betydelig indflydelse på deres risiko for at begå ny kriminalitet. De gennemførte interview har derfor også søgt at belyse, hvorvidt informanterne oplever, at projektdeltagelsen har bidraget til at ændre borgernes mere generelle adfærd og holdninger til det omgivende samfund i en positiv retning.

Overordnet set giver lidt under halvdelen af de interviewede borgere selv udtryk for, at de i løbet af deres deltagelse i projektet har ændret deres holdninger eller adfærd overfor det omgivende samfund (i positiv retning). En tilsvarende gruppe angiver, at de ikke har ændret

deres holdninger eller adfærd, mens enkelte borgere har svaret så uklart på spørgsmål herom, at det ikke lader sig gøre at vurdere deres selvoplevede udvikling.

En af de projektdeltagere, som har oplevet en positiv udvikling, svarer fx følgende på spørgsmålet: "Har du ændret din holdning til samfundet?"

"Rigtig meget! Jeg har altid set folket, samfundet og systemet – alt mod mig. Og sådan har det været i mange år faktisk. Og så har jeg gået og været irriteret og sur. Du ved når man holder det inde og ikke rigtig får snakket om det eller ikke får svar på noget, så er man hele tiden irriteret. Men faktisk er jeg begyndt at se det fuldstændig anderledes. Og jeg kan se at alle bliver behandlet ens. Det er selve personerne, der selv er ude om det, når de gør noget og ikke bliver behandlet pænt. Alle de der forskellige ting er jeg også begyndt at respektere rigtig meget. Nu er det et meget mærkeligt eksempel jeg bruger, men for eksempel på motorvejen når jeg kører bil. Før i tiden, der var jeg stresset og overhalede højre om og venstre om. Jeg har mistet mit kørekort 5-6 gange. Nu kan jeg bare holde mig bag en bil og køre stille og roligt. Ingen stress, ingenting. Bare tage alting stille og roligt. Det synes jeg også bare er fedt, at se tingene på en anden måde"

En anden af de interviewede borgere siger:

Ja, jeg er meget mere stille og rolig nu. Før i tiden, hvis jeg gjorde noget, så tænkte jeg slet ikke. Jeg gjorde det bare. Men nu, så tænker jeg en ekstra gang før jeg gør det. Så det er derfor jeg er stoppet med alt og holder mig lidt væk og fokuserer på min uddannelse."

Derudover er det væsentligt at bemærke, at ingen af de interviewede borgere giver udtryk for, at de har fået et mere *negativt* syn på samfundet eller "systemet" i den periode, de har været en del af projektet. Det er naturligvis uvist, om dette forhold havde set anderledes ud, såfremt de pågældende borgere ikke havde deltaget i projektet. I betragtning af at størstedelen af borgerne har været tilknyttet en uroskabende ungdomsgruppering i samme periode, som de har deltaget i projektet, kunne dette forhold dog indikere, at projektet også i betydelig grad har medvirket til at *forebygge radikalisering*.

Flere af de øvrige interviewede informanter deler vurderingen af, at projektet både har haft en positiv effekt i forhold til at bidrage til mindre kriminalitet og i forhold til at forebygge og modvirke radikalisering. En af informanterne fra politiet siger fx:

"Vi har set en betydelig nedgang i kriminalitet i Egedalsvænge over de seneste 3 år og der mener jeg også, at Peter og Ny Fremtid er en virkelig vigtig brik i det her, fordi han har åbnet øjnene hos rigtig mange unge mennesker. Og det tror jeg er rigtig, rigtig vigtigt, fordi de er blinde, altså forstået på den måde, at de opfatter det sådan, at hele samfundet og hele verden er imod dem. Det er jo også derfor at de søger ind i banderne. Og der er Peter jo med til at åbne deres øjne til en verden af muligheder, hvor han siger til dem: 'For helvede, mand! Skab nu jeres eget liv i stedet for at se jer selv som ofre!' Og det er jo helt rigtigt set."

Flere af projektholderne fremhæver således også, at de har brugt meget tid på at arbejde med at ændre borgernes syn på samfundet – ikke blot for at øge mulighederne for beskæftigelse, uddannelse og exit, men også med henblik på antiradikalisering.

6.2.3 Antisocialt netværk

Tilknytning til et miljø præget af social støtte til kriminalitet, samvær med prokriminelle og løbende påvirkning af holdninger og værdier i prokriminell retning påvirker den enkeltes risiko for at begå ny kriminalitet betydeligt i negativ retning. Dette forhold har udgjort en betydelig udfordring i relation til Ny Fremtids målgruppen, da størstedelen af projektdeltagerne, som har eller har haft tilknytning til den uroskabende gruppering, er vokset op i det samme udsatte boligområde i Kokkedal.

Projektdeltagerne har således for størstedelens vedkommende kendt hinanden fra barnsben, og de fortæller i de gennemførte interview, at de har set meget til hinanden gennem hele deres opvækst – og ofte mødes eller har mødtes på daglig basis. De har herigennem knyttet stærke personlige venskaber og bånd og flere af informanterne bruger betegnelsen ”brødre” om de øvrige nuværende eller tidligere bandemedlemmer i deres omgangskreds.

På baggrund af de gennemførte interview tegner der sig et sammensat billede i relation til projekt *Ny Fremtids* bidrag til at ændre omfanget og karakteren af borgernes kontakt og forhold til deres barndomsvenner med relation til LTF.

For det første står det klart, at det kun er nogle de projektdeltagere, som er gået i exit, der samtidig har brudt al kontakt til deres barndomsvenner med relation til LTF. De fleste ses stadig med enkelte venner, der har relation til banden, mens kun få har valgt at afbryde al kontakt til grupperingen. Flere af de interviewede borgere, som fortæller at de har forladt banden eller pt. er i exit, gør det således klart, at de fortsat har kontakt til venner med relation til grupperingen. Her nogle eksempler:

”Det er bare vennerne. Altså det er jo meget tit, at vi står to, der ikke er fra LTF og en fra LTF. Jeg ser det bare som mine barndomsvenner alle sammen”.

”Det er jo stadig mine barndomsvenner selvom jeg er ude. Jeg ville aldrig nogensinde kunne tage afstand fra dem, fordi de er bandemedlemmer. Det er jeg ligeglad med.”

”Du har delt så mange ting med folk, at du stadig har et venskab. Fordi at et menneske er bandemedlem, så synes jeg ikke man skal stoppe med at have kendskab til personen.”

”Det med at trække sig er ikke noget du får lov til. Det er noget du selv må gøre. Men du kan ikke undgå at se mennesker, der bor i samme by.”

På tværs af gruppen er de interviewede borgere derfor også enige om, at det er positivt at *Ny Fremtid* primært har fokus på at hjælpe på vej mod en lokal exit. Her stilles det ikke som et ultimativt krav, at man bryder al kontakt med sine barndomsvenner i grupperingen. I stedet arbejdes der henimod, at borgeren opdyrker nye og mere ”prosociale” bekendtskaber, fx via tilknytningen til en uddannelsesinstitution eller en arbejdsplads.

Samtidig er det dog også vigtigt at fremhæve, at *Ny Fremtid* i enkelte tilfælde har hjulpet tidligere bandemedlemmer med at gå helt ”under jorden”, som et led i en national exit. Det er karakteristisk, at flere af de borgere, som er gået i national exit, adskiller sig fra de øvrige ved at de typisk er blevet rekrutteret til banden senere i deres liv, i højere grad har følt sig tvunget ind i bandegrupperingen og ikke har haft de samme nære barndomsrelationer til de

Øvrige medlemmer. For disse borgere har det tydeligvis været en forudsætning for at kunne forlade det kriminelle miljø omkring grupperingen, at de er kommet i national exit, da de har frygtet betydelige repressalier fra bandens side, såfremt de fortsat havde opholdt sig i lokalmiljøet.

Flere af de interviewede borgere understreger da også, at gruppepresset for at blive i banden er stærkest i relation til de "nytilkomne" bandemedlemmer. En af de informanter, som er vokset op med de øvrige medlemmer fra barnsben, siger fx om grupperepresset:

"Ja, på en måde er der gruppepres, men på en måde heller ikke... Gruppepres og alt det der, kommer hvis du er med i en bande med folk du ikke kender. Men jeg kender dem, jeg kender deres familie, jeg kender alle sammen. Så han ser dig som en bror, fordi han har kendt dig hele dit liv. Hvis du siger nej til ham, så vil det ikke ramme ham på samme måde, som hvis det var en han ikke kendte"

Selvom projektets fokus på lokale exitmuligheder overordnet vurderes positivt, er det dog ligeledes tydeligt, at de nære personlige bånd til de øvrige bandemedlemmer fortsætter med at udgøre en betydelig risiko for tilbagefald for de borgere, som forsøger eller har forsøgt at forlade det kriminelle miljø gennem lokal exit. Som beskrevet ovenfor er det således heller ikke en tilstrækkelig forudsætning for at forlade miljøet, at der fx opnås fodfæste på uddannelses- eller arbejdsmarkedet. En af de borgere, som er kommet i arbejde, siger fx: *"Du kan jo stadig ikke undgå at være sammen med dem, når du bor i samme by, vel?"*.

Ny Fremtids positive indsats i relation til at styrke borgernes tilknytning til uddannelses- og arbejdsmarkedet og i relation til at ændre borgernes syn på kriminalitet har ikke desto mindre haft en positiv indvirkning i forhold til at styrke borgernes netværk uden for det kriminelle miljø – selvom det kun i enkelte tilfælde har medført, at borgerne har brudt al kontakt med deres barndomsvenner i og omkring den uroskabende gruppering.

Effekten af projekt Ny Fremtids indsats i relation til at forbedre borgernes netværk uden for det kriminelle miljø kan således primært ses som en afledt effekt af det vedvarende holdningsarbejde og den forbedrede tilknytning til arbejde og uddannelse, som projektet har formået at skabe. En af informanterne siger fx:

"De [Ny Fremtid] har hjulpet mig til at se bedre på tingene. Men det har ikke været direkte projektet, jeg har fået bedre venner af. At være i projektet har hjulpet mig til at få en bedre forståelse af tingene i livet, som har gjort, at jeg har fået andre venner".

Dermed indikerer interviewene, at projektet på positiv vis har understøttet borgerne i processen med at opdyrke nye bekendtskaber og bedre tilknytning til prosociale miljøer. Samtidig har projektets *individuel* orienterede tilgang – som beskrevet i kapitel 7 – været en vigtig positiv faktor i forhold til at understøtte borgernes proces med at flytte sig væsentligt fra *"inderkernen af den radikaliserede gruppering"*.

Blandt de borgere, som på trods af deres forløb i *Ny Fremtid*, fortsat giver udtryk for glæde ved at være med i grupperingen fremhæves de nære personlige bånd internt i grupperingen, som en væsentlig årsag til deres motivation herfor. Én siger fx:

"Det er fedt at være sammen med brødrene. Du stoler på dem alle sammen. Du har det fedt, fællesskab, det hele"

Endelig fremhæver flere af de borgere, som gennem exit *har* brudt al kontakt med deres barndomsvenner i miljøet, at det har været den allersværeste del af processen. Her to eksempler:

"Det jeg har haft svært ved er, at man har mistet ens kammerater. Det var det sværeste! Men samtidig siger jeg til mig selv, at det kun har været godt, fordi det har åbenbart ikke været rigtige venner".

"Det er svært at flytte sin relationsgrænse, når man er opvokset med de her mennesker som er bandemedlemmer... Hvis man har gået ned af de samme gader i 10-12 år, har spist sammen i 10-12 år og har været hinandens familier i 10-12 år..."

Også informanterne fra politi og kommune fremhæver, at netop borgernes ofte langvarige og dybe relationer til de øvrige i grupperingen, udgør en af de største barrierer i exit-arbejdet:

"Du går jo ikke fra at være bandemedlem til at passe dit job og være en god samfundsborger fra i går til i dag. Det er en proces, der handler om at orientere sig væk fra bandemiljøet og det tager noget tid. Det tager længere tid for nogle end for andre, alt efter hvor involveret de har været, og hvor meget de skal have ryddet op, før de reelt kan begynde at trække sig ud. For nogen handler det om at få afsonet nogle domme, der skal måske betales nogle penge og nogle er dybest set nødsaget til at flytte midlertidigt væk" (repræsentant fra politiet)

"Problemet er at de alle sammen kender hinanden fra barnsben af. Det er ikke bare nogle venner man giver op på, og på det følelsesmæssige plan skylder de hinanden meget, så det er en af grundene til at det er så svært for dem at komme ud af det." (kommunal repræsentant)

I dette lys må det betragtes som en særdeles positiv effekt ved *Ny Fremtids* indsats, at det er lykkedes at understøtte en række af borgernes motivation til at forlade det kriminelle miljø til trods for at de for en stor dels vedkommende er vokset op sammen med de øvrige medlemmer af grupperingen og har tilhørt kernen af miljøet gennem længere tid.

6.2.4 Misbrug

Stofmisbrug udgør endnu en betydelig risikofaktor i forhold til at begå ny kriminalitet og er desuden en kriminogen faktor, der kan bidrage negativt til at forstærke andre kriminogene faktorer, som fx manglende tilknytning til uddannelse/arbejde og/eller antisocialt netværk.

Den tilgængelige data indikerer, at et mindretal af projektdeltagerne i *Ny Fremtid* har haft store problemer med stofmisbrug, mens en stor del af de interviewede projektdeltagere svarer, at de har røget eller stadig ryger hash fra tid til anden. For de fleste har der dog tilsyneladende ikke været tale om et decideret misbrug. Borgere med et reelt misbrugsproblem udgør således en mindre andel af den samlede målgruppe i *Ny Fremtid*, og der er for disse borgeres vedkommende overvejende tale om hashmisbrug. I *Ny Fremtids* interne rapport fra januar 2016 viser registreringerne, at det er lykkedes at mindske misbruget blandt 3 ud af de 4 deltagende borgere, som har haft betydelige problemer med

hash. Denne positive udvikling er dog ikke ensbetydende med, at borgerne har stoppet deres misbrug helt. En af de pågældende borgere fortæller fx:

"Jeg har røget rigtig meget (...) Hash har været min livret. Jeg ryger stadig i dag, men på et andet niveau. Før var det hele tiden fra morgen til aften. Jeg var stort set påvirket, fra da jeg stod op, til da jeg sov. Nu er det også mere for hyggens skyld".

De tre ovennævnte borgers misbrug er dog tilsyneladende mindsket i sådan en grad, at det ikke er ødelæggende for deres hverdagspligter, eftersom de har fastholdt tilknytning til uddannelse eller beskæftigelse. I relation til den kriminogene faktor *Misbrug* kan det således konstateres, at *Ny Fremtid* i overvejende grad er lykkedes med at påvirke borgerne i en positiv retning.

Undtagelsen er en enkelt borger, som har øget sit stofmisbrug i den periode, han har været en del af projektet, men han har samtidig bevæget sig væk fra bandemiljøet i løbet af projektperioden. Samtidig er såvel forældre som projektholdere opmærksomme på, at misbruget medvirker til at øge den pågældende borgers risiko for recidiv.

6.2.5 Familierelationer/opdragelse

Dårlige familierelationer i form af fx fraværende eller konfliktfyldte forhold til forældre, samt problemer i relation til uhensigtsmæssig opdragelsesstil mv., udgør samlet set en betydelig kriminogen faktor, der kan bidrage væsentligt til at øge en ung persons risiko for at begå ny kriminalitet.

I de gennemførte interview med projektholdere og projektdeltagere fremgår det med stor tydelighed, at hovedparten af målgruppen har haft særdeles vanskelige opvækstvilkår. En stor del af borgerne har således haft en barndom og ungdom, som har været præget af problemer som fx dårligt integrerede forældre med svag tilknytning til arbejdsmarkedet og begrænset kendskab til det danske samfund generelt; krigs- eller flygtningetraumer; fraværende fædre; samt inkonsekvent og uhensigtsmæssig opdragelsesstil med brug af fysisk afstraffelse mv.

Mens enkelte af de interviewede borgere åbent har delt oplysninger om deres opvækst og familierelationer, har andre borgere ikke ønsket at uddybe deres relationer eller udviklingen heri henover projektperioden. Det er derfor vanskeligt at afgøre det nærmere omfang af projektets positive bidrag til at forbedre de familiemæssige relationer, selvom flere informanter fremhæver, at projektet har haft en sådan effekt. Hertil kommer, at de interviewede forældre er atypiske i forhold til den ovenstående generelle karakteristik, eftersom de synes at have spillet en relativt aktiv, positiv og støttende rolle i relation til deres sønners opvækst og har haft overvejende positive relationer til deres sønner også inden projektperioden. Det er derfor usikkert i hvilket omfang de interviewede forældres overordnede oplevelser deles af en bredere gruppe af borgernes forældre.

De interviewede forældre fremhæver først og fremmest deres store taknemmelighed over *Ny Fremtids* indsats for deres sønner, og de fremhæver endvidere, at der har været en positiv dialog med *Ny Fremtid*, og at de løbende har fået de informationer, som de har haft brug for.

Ifølge forældrene har der således været et godt gensidigt samarbejde, som har bidraget til at styrke sønnerne på deres vej mod exit fra den uroskabende gruppering.

I relation til de øvrige familier fremhæver én af informanterne fra politiet endvidere, at han også har oplevet en positiv effekt af det arbejde, som *Ny Fremtid* har gjort for at styrke familierelationerne:

”Der er ikke nogle af de her forældre, der ikke har viljen til at ville deres børn det bedste, men de mangler noget evne. Og der er det, at Ny Fremtid har været med til - gennem de samtaler de har med de unge – at synliggøre at der er en far og en mor, der faktisk ønsker det bedste for deres børn. Og det er noget af det, der har manglet fokus på. Og der har de nogle gange været inde i en familie og finde ud af at: Hold da op! Det her handler måske om, at den her familie skal have lidt hjælp eller et kursus i et eller andet, for at de kan komme videre. Det handler også om at ansvarliggøre familien forstået positivt ved at sige, at de faktisk godt kan tage mere ansvar for deres børns opdragelse.”

Samtidig fremhæver flere af informanterne, at relationen mellem *Ny Fremtid* og de enkelte familier har været styrket af, at *Ny Fremtids* projektholdere ikke er myndighedsrepræsentanter og dermed *”ikke bliver sat i bås med kommunen”*, samt at *Ny Fremtids* projektholdere har formået at kommunikere på en *”menneskelig”* og *”varm”* måde.

Endelig er det værd at bemærke at en stor del af de interviewede fremhæver, at Peter og Louise fra *Ny Fremtid* for flere af borgernes vedkommende har udfyldt en særdeles vigtig rolle som tilstedeværende voksne, der er til rådighed, udstikker klare rammer, har kendskab til det danske samfund og til arbejdsmarkedet, og handler tydeligt og konsekvent i forhold til brud på regler og aftaler. Netop en sådan rolle har en stor del af borgernes forældre haft svært ved at udfylde på hensigtsmæssig vis.

De ovenstående indtryk viser, at *Ny Fremtid* på en række punkter har spillet en positiv rolle i relation til at forbedre og/eller kompensere for dårlige familierelationer, men det er ikke på det herværende datagrundlag muligt at vurdere det nærmere omfang af denne betydning.

Det er således også vigtigt at bemærke, at en stor del af de interviewede borgere oplever, at der ikke er sket markante ændringer i deres familierelationer i løbet af projektperioden, mens andre borgere har oplevet positive udviklinger i deres egen familiemæssige status, som ikke har haft relation til *Ny Fremtids* indsats. Eksempelvis kan ægteskab og/eller forældreskab således også være faktorer, som nedsætter risikoen for at begå ny kriminalitet. Det kan derfor ikke mindst i relation til familierelations-området være svært at vurdere, i hvilket omfang positive udviklinger hænger sammen med projektets indsats på området eller ej. Én af de interviewede borgere fremhæver fx, at både hans børn og *Ny Fremtids* indsats har været vigtige i forhold til hans beslutning om at forlade miljøet:

Interviewer: Hvad har det betydet for dig, at du er blevet far, i forhold til at komme ud af kriminalitet?

Borger: Motivationen har været mine børn.

Interviewer: I hvilken grad vil du sige, at Peter og Louise fra Ny Fremtid hjalp dig til at træffe beslutningen om at forlade miljøet?

Borger: Jeg vil nok sige børnene 60% og Peter og Louise 40%. Fordi det var hver dag, at jeg snakkede med dem, hvor de sagde: 'Du er for klog til det her. Det er dumt at være med i alle de her ting'.

6.2.6 Fritidsaktiviteter

Foruden de øvrige kriminogene faktorer, som er gennemgået ovenfor, udgør også *fritidsaktiviteter* en væsentlig kriminogen faktor. Borgere, som kun i begrænset omfang deltager i organiserede fritidsaktiviteter, som ikke har udviklet personlige fritidsinteresser, (hobbyer) og/eller bruger deres fritid på u hensigtsmæssige måder, har således en betydelig større risiko for at begå kriminalitet sammenlignet med andre borgere.

I relation til fritidsområdet har kun de færreste af de interviewede projektdeltagere oplevet, at deres deltagelse i Ny Fremtid har øget deres deltagelse i organiserede fritidsaktiviteter eller at de som et resultat af projektet har udviklet nye personlige fritidsinteresser. Derimod fremhæver en del af informanterne, at de i kraft af deres nye beskæftigelse eller påbegyndte uddannelse dels har fået mindre fritid og dels bruger deres fritid på en bedre måde end før. En af de interviewede borgere siger fx:

"Jeg er stoppet med det hele [kriminaliteten]. Nu fokuserer jeg kun på min uddannelse. Og så er det hjem til familien bagefter. Men selvfølgelig går jeg også rundt med mine venner. Men ikke så meget som før."

Projektet har således i mere indirekte forstand – og primært i forlængelse af de positive resultater på beskæftigelses- og uddannelsesområdet – påvirket de deltagende borgeres fritidsaktiviteter i en mere positiv retning. En anden borger svarer følgende på spørgsmålet *Har projektet påvirket, hvad du interesserer dig for i fritiden?:*

"Ja, det vil jeg sige. Men det er jo også, hvad man selv gør det til, og ikke bare hvad de [Ny Fremtid] siger, der er godt. Spørgsmålet er, om du selv vil det? Selvfølgelig er det ikke godt at stå og hænge på gaden og så videre – frem og tilbage – og ryge hash og alt det der. Det har jeg været ude i."

Interviewer: Hvordan vil du så beskrive det skift fra før til efter projektet?

Jeg vil nok beskrive det som 180 grader.

Interviewer: Prøv at beskrive dig selv før og efter.

Jeg hang på gaden, røg hash, gjorde meget usikkerhed i byen – alt det negative, måske – til at få en uddannelse, en dejlig kæreste og til at hvile i mig selv og få en mere struktureret hverdag."

Oplevelsen af at projektet har bidraget til at begrænse de deltagende borgeres "usunde fritidsinteresser" går igen hos andre informantgrupper. En af de interviewede advokater siger fx følgende om de borgere, som han har repræsenteret og som har deltaget i *Ny Fremtid*:

"Jeg har da et klart indtryk af, at deres usunde fritidsinteresser, så at sige, er blevet stærkt begrænset"

Enkelte informanter fremhæver endvidere, at *Ny Fremtids* projektleder har gjort meget for også mere direkte at bidrage til at øge projektdeltagernes deltagelse i organiserede fritidsaktiviteter, men at det har været svært. En af de interviewede informanter fra politiet siger fx:

"Peter har gjort en kæmpe indsats i forhold til fritidsinteresser, selvom han nogle gange har været lidt frustreret over, at de alle sammen går til fitness, når han nu selv brænder for fodbold [griner]. Men han har gjort meget i forhold til at klæde de unge på og få dem ansvarliggjort for noget."

Endelig skal det naturligvis nævnes, at en række af de interviewede borgere giver udtryk for at de ikke har ændret ved måden, hvorpå de bruger deres fritid i løbet af projektperioden. Et typisk citat fra en af disse borgere – som givetvis stadig begår kriminalitet – er:

"Jeg laver ikke så meget i min fritid. Tager til København, hænger ud og ordner nogle forskellige ting [som han ikke ønsker at uddybe]".

I relation til fritidsaktiviteter kan det dermed overordnet konstateres, at der for nogle borgeres vedkommende har været en betydelig positiv effekt af projektdeltagelsen – ikke mindst som en afledt effekt af deres styrkede tilknytning til arbejdsmarked/uddannelse – mens projektdeltagelsen for andre borgeres vedkommende tilsyneladende ikke har bidraget væsentligt til at påvirke deres fritidsaktiviteter i positiv retning.

6.3 Delkonklusion

Samlet set viser det herværende kapitels gennemgang af *Ny Fremtids* effekter i relation til kriminalitetsforebyggelse og bande-exit bemærkelsesværdigt positive resultater. Det er ikke alene lykkedes at leve op til målsætningen om at *"50% af borgerne skal flytte sig væsentligt fra inderkernen af den radikaliserede gruppering"*. Projektet har ifølge flere informanter også bidraget markant til, at ledelsen af LTF Nordsjællands afdeling i Kokkedal har valgt at forlade grupperingen sammen med et stort antal andre medlemmer. Projektet har således været med til at sikre, at den lokale inderkerne af den uroskabende gruppering er blevet opløst – og 13 nye borgere er i forlængelse heraf startet i exitforløb hos Lehmann+Brun.

Med henblik på at skabe et nuanceret og helhedsorienteret billede af projektets effekter på det kriminalitetsforebyggende område har kapitlet også gennemgået informanternes oplevede effekter i relation til de 7 vigtigste dynamiske kriminogene faktorer. Billedet er sammensat, men peger overordnet på, at projektet har haft betydelige positive effekter for en betydelig del af målgruppen i relation til alle 7 områder.

7. ANALYSE AF ÅRSAGER TIL DE OPNÅEDE EFFEKTER

Som beskrevet i kapitel 5 og 6 har projekt *Ny Fremtid* overordnet formålet at leve op til de opstillede målsætninger på såvel uddannelses- og beskæftigelsesområdet som på exit-området. 71% af de kriminelle og kriminalitetstruede projektdeltagere er kommet i uddannelse og beskæftigelse inden for 6 måneder (målsætningen var 50%), og samtidig er det lykkedes projektet, at opnå målsætningen om at mindst 50% af borgerne gennem projektførelsen skal flytte sig væsentligt fra "*inderkernen af den radikaliserede gruppering*". Projektet har endda bidraget til at denne inderkerne er blevet opløst. Hertil kommer, at det er lykkedes at fastholde og/eller afslutte størstedelen af de borgere, som har indgået exit-aftale i den periode, som evaluator har data for. Samlet set er der således tale om bemærkelsesværdigt positive resultater på begge områder, ikke mindst set i relation til målgruppens karakteristika og historik.

I dette kapitel analyseres de forskellige informantgruppers opfattelser og oplevelser af årsagerne til de opnåede resultater. Kapitlet har således til formål at belyse informanternes bud på, *hvordan og hvorfor* projektet har kunnet opnå de ovenstående resultater.

Først ser kapitlet nærmere på betydningen af organiseringen af samarbejdet mellem kommuner, politi og *Ny Fremtid*. Herefter ser kapitlet nærmere på betydningen af Lehmann+Bruns rolle som ekstern privat aktør og på betydningen af netværket til erhvervsliv og uddannelsesinstitutioner mv. Endelig zoomer kapitlet ind på de forskellige metodiske tilgange og virkemidler, som kendetegner *Ny Fremtid* projektet, med henblik på at belyse deres betydning og virkning i relation til de opnåede resultater og effekter.

7.1 Betydningen af Ny Fremtids samarbejde med kommuner og politi

For at kunne analysere årsagerne til resultaterne af *Ny Fremtids* indsats er det vigtigt indledningsvist at se nærmere på betydningen af samarbejdet mellem *Ny Fremtid*, de deltagende kommuner og politiet. Herudover er det væsentligt kort at skitsere, hvorledes dette samarbejde har været organiseret i perioden fra 2013 til 2017 og årsagerne hertil.

Da Fredensborg kommune i maj 2013 indledte samarbejdet med *Ny Fremtid* skete dette efter en periode, hvor en række af de kriminelle og kriminalitetstruede borgere med relation til den lokale afdeling af den uroskabende gruppering LTF (Loyal to Familia) havde lavet "*vanvittigt meget ballade*" i forbindelse med deres besøg i flere af kommunens Borgerservice-enheder. De pågældende borgere havde i flere tilfælde hyppigt fremsat trusler og udvist særdeles voldsom udadreagerende adfærd overfor kommunens medarbejdere, hvilket havde ført til problemer med stress, langtidssygemeldinger og angst hos personalet, samt indførelse af en lang række fremmødeforbud i relation til de pågældende borgere.

Ifølge informanter fra både kommunen, politiet og projektholder, dannede denne alvorlige situation baggrund for, at der indledningsvist blev indledt et tæt og højt prioriteret samarbejde mellem kommunen, *Ny Fremtid* og politiet.

I den indledende periode var fokus samtidig ikke kun rettet mod at understøtte *Ny Fremtids* indsats på beskæftigelses- og exit-området. Formålet var også at sikre, at *Ny Fremtid* kunne fungere som en "buffer" mellem kommunen og borgerne, således at *Ny Fremtid* kunne overtage den direkte kontakt til de uroskabende borgere med henblik på at løse den akutte konflikt og problemerne med den uroskabende adfærd overfor kommunens medarbejdere. Samtidig fremhæver alle de interviewede informanter, som deltog i samarbejdet i den pågældende periode, at der fra starten var både politisk og ledelsesmæssig opbakning til at prioritere området og samarbejdet højt, med henblik på at komme problemerne til livs og sikre en mere langtidsholdbar løsning.

Ifølge de ovennævnte informanter betød dette blandt andet, at der blev skabt en særdeles velfungerende samarbejdsmodel, som blev baseret på ugentlige koordineringsmøder, hvor både *Ny Fremtid*, kommunen og politiet deltog med henblik på at gøre status over situationen og koordinere det fremadrettede arbejde. En af de kommunale informanter fortæller fx:

"Vægten har vi fra starten lagt på den ugentlige koordinering. Det er i en erkendelse af, at det her er et ret levende og dynamisk område, og det er vigtigt at sikre, at de parter, der er inde omkring det, har en tæt koordinering. Samtidig er det et udtryk for, at vi har prioriteret området højt. Erfaringen har været, at det er bedre at bruge lidt tid ofte frem for at bruge meget tid sjældent. Så får vi også delt nogle ting, som gør det nemmere for os alle hver især at arbejde med det. Ligesom vi kan sikre os, at vi står sammen og arbejder i samme retning. Det er vigtigt, også fordi det kan være farligt derude. Så det ville vi ikke kunne opnå, hvis vi fx kun mødtes en gang i kvartalet eller lignende... Ved at samarbejde tæt og koordineret er vi nået et godt stykke vej i forhold til at skabt et fælles sprog om det her, og det er vigtigt for os som kommune, fordi det er et fagfelt, man skal lære at forstå. Så det er en vigtig gensidig læringsproces og forståelsesproces, og vi har fået bedre forståelse for, hvordan vi skal tackle det. Ny Fremtid har også hjulpet os med at gøre det klart, at hvis der er en som ikke lever op til en aftale eller udebliver, så skal der sanktioneres straks. Så sådan nogle ting er også vigtigt at få koordineret hurtigt."

Flere informanter fremhæver endvidere, at den tætte ugentlige koordinering og det nære samarbejde, bør ses som en væsentlig baggrundsårsag til, at *Ny Fremtid* er lykkedes med at opnå de resultater, som er beskrevet i de foregående kapitler. En informant fra politiet udtrykker det på denne måde:

"Jeg tænker, at Ny Fremtids deltagelse i det her ikke ville have battet noget, hvis der ikke havde været hele det her bagvedliggende samarbejde [mellem Ny Fremtid, kommunen og politiet]. Så jeg tror, at det er den samlede indsats som sådan, der har rykket... Kriminaliteten er faldet markant [i det udsatte boligområde]. Det er rigtig utroligt, og det tilskriver jeg igen den fælleskoordinerede indsats, hvor den fælles social kapital er blevet opbygget og sammenhængskraften er styrket. Og det gør faktisk, at det er meget sværere at være bandemedlem og småkriminelt i området end det var for 3-4 år siden, fordi der er mange flere

øjne, der hviler på dig.... Peters og Ny Fremtids rolle er en vigtig brik, men der er også en række andre parametre."

Samtidig understreger flere informanter, at det tætte og åbne samarbejde har været med til at sikre, at der også internt i kommunerne og internt i politiet har været en forståelse for det arbejde med målgruppen, som *Ny Fremtid* har varetaget som ekstern privat aktør. En af informanterne fra politiet siger fx:

"Det er vigtigt for samarbejdet, at vi har en koordinationsgruppe, som mødes jævnligt. Det er i alles interesse, at der er så meget åbenhed om det som muligt, og at der kommer synergi omkring bordet. Det fungerer også som en gensidig kontrol af hinanden, og vi kan sikre, at de [Ny Fremtid] hele tiden rykker på tingene. Det er de også bedst tjent med selv, fordi et rygte om at pengene ikke bliver brugt fornuftigt ville kunne være ødelæggende for virksomheden"

Overordnet set er der således bred enighed blandt informanterne om, at det tætte samarbejde mellem kommune, politi og *Ny Fremtid* har været særdeles velfungerende, og at samarbejdet har været en vigtig forudsætning for at opnå de positive resultater, som indsatsen har medført hidtil. Her nogle eksempler på de positive udsagn:

"Mit samarbejde med Peter og hans firma og hans ansatte har været helt forrygende. Og jeg har meget stor respekt for deres arbejde og tilgang til de her unge mennesker. Der er ingen tvivl om, at de har et kæmpe netværk og et rigtigt godt tag på de unge mennesker, og at de i Peter har en figur de kan se op til på mange måder." (informant fra politiet)

"Samarbejdet med Ny Fremtid fungerer sindssygt godt, fordi det er en lille kommune, og fordi vi er så få implicerede. Det er meget nemt for os at engagere hinanden og mobilisere, hvis der er noget, der sker her og nu. Ledelsen er ekstremt støttende." (informant fra kommune)

De positive erfaringer fra samarbejdet mellem *Ny Fremtid*, Fredensborg Kommune og Nordsjællands politi har således også været en medvirkende faktor til at andre kommuner har valgt at indgå samarbejde med *Ny Fremtid*. Endvidere fremgår det, at det i nabokommunen Hørsholms tilfælde også har handlet om at undgå "kommuneoverløb":

"Det samarbejde vi har med Ny Fremtid, og baggrunden for at vi har valgt dem, er, at vi har lagt os op ad det som vores nabokommune i Fredensborg gør. Vi oplevede, at der var kommuneoverløb i forhold til denne her målgruppe. Når vi får en begrundet mistanke om at man flytter for at komme ud af den indsats man får, for at få en mindre indsats eller slet ingen indsats, eller hvad det nu kan handle om, så ringer alarmklokkerne. Så derfor besluttede vi på et tidligt tidspunkt, at vi ville lægge os op ad den indsats, de kører i Fredensborg, således at de blev henvist til den samme indsats konsekvent, sådan at de ikke kunne undgå indsatsen. Så vi slap for, at når nogle trykkede dem på maven, så flyttede de bare kommune."

Flere informanter fremhæver således også, at det har været en fordel, at begge kommuner har deltaget, da hovedparten af de kriminelle og kriminalitetstruede borgere har været relateret til den samme uroskabende gruppering, selvom de har været bosat på forskellige sider af kommunegrænsen. Også Hørsholm Kommunes informanter fremhæver, at de har været særdeles tilfredse med samarbejdet med *Ny Fremtid*:

”Vi er jo rigtig glade for det samarbejde, vi har med Ny Fremtid. De er meget fleksible, og det tror jeg er nødvendigt med den her målgruppe. Så vi har et godt og fleksibelt samarbejde og en uformel samarbejdstone og der har ikke været udfordringer i forhold til vores kommunikation med Ny Fremtid”

Imidlertid fremhæver enkelte informanter fra både politi og kommuner også, at der har været udfordringer i relation til samarbejdsformen undervejs. Det skyldes ikke mindst, at de lovgivningsmæssige begrænsninger i forhold til udveksling af fortrolige oplysninger til tider har betydet, at kommune og politi ikke har kunnet udveksle relevante oplysninger, mens *Ny Fremtid* har været tilstede. Dette er dog blevet løst ved en model, hvor den første del af det ugentlige koordineringsmøde foregår uden *Ny Fremtids* deltagelse. Relevante oplysninger om fx borgere under 18 år eller andre oplysninger om enkeltborgere udveksles således inden *Ny Fremtid* deltager i den anden halvdel af mødet. Herved sikres det, at fordelene ved at kunne udveksle relevante oplysninger opretholdes, samtidig med at alle regler på området overholdes. En af de kommunale informanter siger:

”Der er masser af fordele ved at udveksle viden med Ny Fremtid, så længe vi sikrer, at vi overholder reglerne. Og jeg synes, vi har fundet en god løsning. Vi holder det kun til dem som er over 18 år, og vi taler om det generelt, når de sidder med.”

Overordnet set er hovedparten af informanterne således enige om, at samarbejdet omkring udveksling af oplysninger har fungeret til alles tilfredshed, og at alle parter har været gode til at anvende oplysningerne på en hensigtsmæssig måde præget af respekt for tavshedspligt, samt gensidig loyalitet og tillid.

Samtidig fremhæver flere informanter, at det har været en vigtig forudsætning for de positive resultater, at samarbejdet og indsatsen har været prioriteret sammenhængende over en længere periode. En informant fra politiet siger eksempelvis:

”Problemet normalt er, at man både kommunalt og i politiet typisk arbejder med indsatser på ét år. Men den her type indsatser tager mindst 3 år, før der virkelig sker noget, og man er nødt til at lave nogle strategier, som går hånd i hånd, dvs. fælles strategier for politi, kommune, eksterne aktører og boligselskaber, samt nogle mere langsigtede strategier. Man kan godt lave delmål undervejs, men de skal bare være koordinerede.”

Endelig er det vigtigt at fremhæve, at samarbejdsrelationen har ændret sig i løbet af de seneste år, i takt med at indsatsens positive resultater har medvirket til at *”der er kommet mere ro på”*. Fredensborg Kommune har således siden starten af 2016 arbejdet med at opbygge flere interne kompetencer på området for at kunne hjemtage en større del af indsatsen overfor målgruppen på sigt:

”Da der var meget uro var det rigtigt fint at have nogle, der kunne agere buffer i forhold til målgruppen og kunne sige ’jamen jeg er ikke kommunen, jeg er ikke myndighed, jeg skal hjælpe dig i kommunikationen osv’. Det har været en klar fordel, og der er blevet skabt en anden ro. Og det var nok nødvendigt på det tidspunkt, på grund af den situation der var. Og det lykkedes godt. Men måske også lidt for godt – for vi skal også lære de unge at gebærde sig i forhold til kommunen. Og det er også en opgave indadtil for os. Så nu ser vi på, hvordan

vi kan gå hen imod, at der også afholdes samtaler i kommunen, og vi arbejder på at genoprette en relation mellem de unge og kommunen.”

Dette har betydet, at kommunen har ansat flere nye medarbejdere på området, og at kommunen i løbet af 2016 er begyndt selvstændigt at varetage større dele af indsatsen i samarbejde med *Ny Fremtid*. Endvidere er Louise fra *Ny Fremtid* blevet ansat i en tidsbegrænset deltidsstilling i kommunen, med henblik på at bidrage til kommunens arbejde med at overtage større dele af indsatsen og at øge samarbejdet også på det rent metodiske plan. Både de kommunale informanter og *Ny Fremtids* egne projektholdere forholder sig overordnet positivt til denne udvikling. *Ny Fremtids* direktør siger eksempelvis:

”Mit grundlag er stadig, at det her ikke skal være en evighedsmaskine. Jeg vil rigtig gerne have, at Fredensborg Kommune kan begynde at overtage mange af tingene, og det kan de også godt... Udviklingen i Fredensborg er, at der er kommet mere og mere ro på. Vi har fået styr på drengene. Vi ved, hvor de er, og vi ved, hvad de går rundt og laver. Og vi ved at nogle af dem laver grim kriminalitet. Men vi behøver ikke at afholde møder hver uge nu, fordi der er så meget styr på dem. Men skulle vi ind og lave noget lignende med en anden kommune, så ville det helt klart være et krav, at der skulle være et ugentligt møde. Altså hvis der ikke er det tætte samarbejde mellem samarbejdspartnerne, så ville det ikke gå!”

Samarbejdet har således over tid bevæget sig i retning af færre koordineringsmøder og en højere grad af kommunalt engagement i selve indsatsen. Selvom denne udvikling overordnet bedømmes positivt, så er informanterne samtidig enige om, at forudsætningen for denne udvikling har været, at der indledningsvis blev etableret et tæt koordineret samarbejde på tværs af kommune, politi og *Ny Fremtid* – samt at *Ny Fremtid* indledningsvis fik til opgave at varetage hele den direkte kontaktflade til målgruppen i relation til uddannelses- og beskæftigelsesindsatsen.

Samarbejdsmodellen mellem politi, kommuner og *Ny Fremtid* har således ikke alene vist sig at bidrage positivt til de rent borgerrettede målsætninger på beskæftigelses og exit-området (øget beskæftigelse/uddannelse og faldende kriminalitet). I Fredensborg Kommune har modellen også været med til at sikre, at kommunernes frontpersonale har fået mere ”ro”, hvormed der over tid er blevet skabt grundlag for at kommunen igen kan arbejde på at forankre større dele af indsatsen internt i kommunen.

Imidlertid peger flere informanter på, at der fortsat vil være betydelige udfordringer ved at forankre store dele af indsatsen i kommunalt regi. De fleste informanter mener således, at *Ny Fremtid* også fremadrettet bør indgå som en central partner – samt at der fortsat ligger væsentlige fordele i, at *Ny Fremtid* fungerer som en ekstern privat aktør, der varetager en stor del af den direkte kontakt til målgruppen.

I de følgende afsnit ser vi nærmere på de virksomme elementer og tilgange i selve *Ny Fremtid* projektet – herunder betydningen af *Ny Fremtids* rolle som privat aktør.

7.2 Betydningen af Ny Fremtids rolle som ekstern privat aktør

På tværs af de forskellige informantgrupper fremhæves det, at der er betydelige fordele ved at *Ny Fremtid* projektet gennemføres af en ekstern privat aktør i samarbejde med de deltagende kommuner frem for alene i kommunalt regi. Først og fremmest understreger de interviewede projektdeltagere selv betydningen heraf, men også de interviewede repræsentanter fra kommuner, politi og retsvæsen, samt projektholderne selv, fremhæver betydningen heraf.

Samlet set kan informanternes argumenter opsummeres som følger:

- Ny Fremtid indtager fortsat en vigtig rolle som "buffer" mellem borgermålgruppen og kommunernes eget frontpersonale i Borgerservice. En stor del af borgermålgruppen har således fortsat et særdeles negativt billede af kommunen og en stor del af frontpersonalet i Borgerservice er stadig påvirket af deres tidligere oplevelser med borgermålgruppen og/eller er stadig ikke klar til selv at håndtere målgruppen. Det er positivt, at der er ansat/udpeget specialiserede kommunale medarbejdere, som tager sig af kommunens kontaktoverflade til borgermålgruppen og arbejder på at forbedre relationen mellem borgere og kommune, men der er fortsat behov for en ekstern aktør på beskæftigelses- og exitområdet, som ikke er forankret i selve kommunen.
- Ny Fremtid har som privat aktør bedre muligheder for at agere hurtigt og fleksibelt i forhold til at finde uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder til borgermålgruppen, mens kommunens begrænsede åbningstider og længere sagsbehandlingstider udgør en væsentlig barriere i forhold til målgruppen.
- Det er vigtigt, at Ny Fremtid står til rådighed for henvendelser fra borgerne uden for normal arbejdstid, herunder weekender og aftener, hvilket kommunale medarbejdere ikke i udgangspunktet har mulighed for at gøre.
- Det er vigtigt, at Ny Fremtids projektmedarbejdere ikke er officielle myndigheds personer og har mulighed for at kommunikere mere direkte og personligt til borgerne end det er muligt/hensigtsmæssigt for en kommunalt ansat medarbejder at gøre. Samtidig er dette af central betydning for *Ny Fremtids* muligheder for at opbygge nære relationer og opbygge tillid i arbejdet med borgerne.
- Kommunernes beskæftigelsesforvaltninger er alene orienteret mod beskæftigelsesområdet, mens *Ny Fremtid* har specialiseret sig i at varetage en mere helhedsorienteret indsats, som har fokus på både beskæftigelse og exit, herunder efterfølgende fastholdelse og opfølgning. Dette giver *Ny Fremtid* bedre muligheder for at arbejde med fx at fastholde en borger i uddannelse eller beskæftigelse, mens kommunerne i praksis skal afslutte en sag, så snart en borger er kommet i beskæftigelse/uddannelse.

- Foruden viden/uddannelse kræver det også en særlig personlighed og karakter, at kunne håndtere borgermålgruppen på en hensigtsmæssig måde, hvor man fx undgår at blive bange og/eller ikke lader sig påvirke af trusler. Det er muligt at ansætte kommunale medarbejdere med disse kompetencer, men det er ikke muligt at forlange af samtlige frontmedarbejdere i en beskæftigelsesforvaltning.

Nedenfor gengives en række citater, som illustrerer de ovenstående punkter. Først en række citater fra de interviewede borgere:

"Det er altafgørende, at det ikke er en eller anden kommunal sagsbehandler!"

"Det betyder noget, at det ikke er et kontor på kommunen. Mange af os har karantæne fra kommunen. Det er en god idé, at det ligger her og er et privat firma."

"Jeg synes de gør det godt her – bedre end kommunen i hvert fald! Man har tillid til dem, og de er ikke så kommune-agtige"

"Hos kommunen er der helt andre boller på suppen, end der er her [i Ny Fremtid]. Her snakker man mere sammen og ringer tit til hinanden. I kommunen ringer din sagsbehandler en gang hver tredje eller fjerde måned, når du måske ikke har fået din kontanthjælp, og så hører du først fra hende 2-3 måneder efter"

*"De er mere hjælpsomme end på kommunen. Mere menneskeligt hjælpsomme. Det er dig det handler om. Nu får **du** hjælp".*

"Du kan altid komme og spørge: Jeg vil gerne være ditten og datten, eller jeg kan ikke finde ud af ditten og datten, og kan du hjælpe mig med det? Hvis du går ned og siger det i kommunen, så siger de 'ja, du ringer bare om et halvt år', og de ringer aldrig tilbage. Du skal i aktivering i kommunen, ned og slå græs, lave toilet. I får aldrig jeres borgere i gang sådan der. Slet ikke!"

"Så kan man ringe og sige at man gerne vil starte på noget og så siger Peter [Ny Fremtid], at vi kan mødes og snakke om det i morgen – det kan man ikke i kommunen. Så du kommer hurtigere i gang her!"

"Det er bedre fra alle vinkler. Bare med det hele. Hvis man vil noget, hvis man skal noget eller hvis man har brug for noget, så går det også meget hurtigere end hvis man skal op på kommunen."

"Dengang vi var i kommunen, der var mere aktivitet i os, mere kriminalitet i os, mere ballade i os. Og det var i alle og enhver!"

Også blandt de kommunale repræsentanter er der udbredt enighed om, at *Ny Fremtid* ofte har mulighed for at tilbyde en hurtigere og bedre løsning end kommunerne selv kan tilbyde. Her nogle eksempler fra de gennemførte interview med kommunale medarbejdere:

"Jeg har det jo sådan, at når vi kan henvise til Ny Fremtid, så løfter vi borgerne, fordi det er bare et bedre tilbud. Kommunens tilbud kan ikke følge med der. Vi har ikke en virksomhedskonsulent, der kan få dem i job i morgen. De er hurtige. De kan hente dem i

fængsel, og de starter i job eller praktik eller et eller andet næste gang. Det kan vi ikke... Derudover har de områdekendskab og grundig kendskab til grupperingens gøren og laden og medlemmerne – også dem der ikke nødvendigvis bor i kommunen.”

”Det har kørt så galt her i kommunen for 3 år siden, og de har kunnet true sig til forskellige ting. Og der er mange af de ansatte, der har været her så længe. Og det er ikke glemt! Så det er et kæmpe problem og en kæmpe udfordring. Sådant nogle ting har Louise og Peter [Ny Fremtid] arbejdet med i tre år. Og tingene er blevet meget bedre.”

”Vi er en lille kommune, og vi har ikke for nuværende medarbejdere, som er vant til at håndtere denne målgruppe. Vi har få borgere i målgruppen. Så det er mere fornuftigt for os at henvise til Ny Fremtid, som har nogle særlige kompetencer. Men vi har samtidig sikret os, at vi har en fast sagsbehandler, som tager sig af disse borgere og samarbejdet med Ny Fremtid, så vi løbende har overblik.”

De interviewede politifolk fremhæver ligeledes den positive betydning af projekt *Ny Fremtids* forankring hos en privat aktør med speciale på området. Her et eksempel:

”Jeg tror simpelthen ikke på, at nogle kommunale medarbejdere kunne have løftet det på samme måde. Det nægter jeg at tro på. Sådant rent fagligt kan der være nogle udfordringer med at få mine kollegaer i politiet til at forstå Lehmann+Bruns rolle som indkøbt konsulent og privat aktør, når man nu skal dele oplysninger og så videre. Men jeg vil sige, at med deres tilgang og engagement, der er det lykkedes rigtigt, rigtigt godt – og jeg vil sige, at Kokkedal er et godt eksempel på, at modellen virker!”

Samme indtryk går igen i interviewet med en af de forsvarsadvokater, som har repræsenteret en række af borgerne i retssystemet:

”Jeg bliver glad, når jeg hører, at det er Ny Fremtid, der er koblet på en dreng. Så kan det godt være, at det er en af rødderne. Men nu er der fat i ham. Altså nu går det den rigtige vej i modsætning til så mange andre tiltag fra kommunerne... De møder dem i øjenhøjde, og de snakker direkte til dem. Og det er i hvert fald mit indtryk, at det er noget som de [borgermålgruppen] har rigtig stor respekt for. De taler ikke ned til dem... De prøver ikke at umyndiggøre dem... Hvis der kommer en repræsentant fra kommunen, jamen så er der ofte et fjendebillede til at starte med.”

Endelig fremhæver også *Ny Fremtids* egne medarbejdere betydningen af at kunne agere som privat aktør, frem for kommunal myndighedspersoner. Lehmann+Bruns direktør siger fx:

”Der har været talt om at ansætte os i kommunen og køre det i jobcenter regi. Men som kommunen selv har set, kan der være nogle problematikker i det, for eksempel i forhold til hvordan vi taler med og behandler drengene. Der er ting vi kan sige direkte, som kommunale medarbejdere ikke kan, fordi de sidder med et kommuneskilt på... Og vi kan være mere hjertelige og personlige... Derudover er det måske også svært at få en kommunal medarbejder til at arbejde på en helligdag? Det er jo en anden ting....Vi møder heller ikke på arbejde kl. 8 om morgenen. Det ville være dumt, når vi måske først kommer hjem kl. 20-21 stykker. Så vi møder måske kl. 10. Altså vi skal jo være der, når de er der.”

Samlet set er der således bred enighed om, at det ikke blot er det tætte samarbejde mellem *Ny Fremtid*, kommunerne og politiet, der er en vigtig forudsætning for indsatsens positive resultater. Også *Ny Fremtids* rolle som ekstern privat aktør må ses som en selvstændigt medvirkende årsag til de opnåede resultater – herunder som en delvis forudsætning for en del af de metoder og de tilgange, som *Ny Fremtid* har kunnet benytte i praksis.

I de følgende afsnit ser vi først nærmere på betydningen af *Ny Fremtids* netværk til erhvervsliv, uddannelsesinstitutioner og "gatekeepers", hvorefter der zoomes ind på betydningen af de enkelte metodiske elementer og tilgange i *Ny Fremtids* indsats.

7.3 Betydningen af *Ny Fremtids* netværk til erhvervsliv, uddannelsesinstitutioner mv.

Foruden betydningen af *Ny Fremtids* samarbejde med kommuner og politi fremhæver informanterne også *Ny Fremtids* netværk til andre samarbejdspartnere som en væsentlig årsag til indsatsens resultater – særligt på beskæftigelsesområdet.

Ifølge en stor del af informanterne er det således en central årsag til den vellykkede uddannelses- og beskæftigelsesindsats, at projektholderne har en bred kontaktflade og et godt netværk til relevante virksomheder og aktører, som har bidraget til at skabe gode muligheder for job- og praktikpladser. Særligt fremhæves projektholder Peter Bruns tidligere erfaringer og netværk til erhvervslivet. Endvidere fremhæves det af flere informanter, at Lehmann+Brun har været dygtige til at *matche* borgere til passende typer af uddannelses-tilbud og/eller jobs. Endelig fremhæver de interviewede arbejdsgivere, at *Ny Fremtid* har været gode til at sikre en forventningsafstemning mellem arbejdsgiver og borger inden opstart, således at arbejdsgiveren er blevet informeret om de eventuelle udfordringer som borgeren arbejder med, og således at borgeren ved, hvilken indsats der forventes.

Lehmann+Brun efterlader generelt et positivt indtryk blandt de interviewede arbejdsgivere, der også giver udtryk for, at de oplever en positiv udvikling blandt størsteparten af de borgere, de har haft i enten praktik eller job. Derudover fremhæver en af de interviewede arbejdsgivere også, at læringspotentialer har været gensidigt, og at han også selv har haft udbytte af at deltage:

"Jeg synes, jeg har lært, at man ikke skal være så bange for at give folk en chance, selvom det kan virke uoverskueligt. Så får man tit nogle af sine fordomme gjort til skamme. Så det synes jeg i hvert fald, at jeg har fået ud af det"

Også repræsentanter fra de deltagende kommuner fremhæver den positive betydning af Lehmann+Bruns netværk til erhvervslivet i relation til projekt *Ny Fremtid*:

"Det, der er supergodt gået, er, at der er fundet arbejdsgivere til dem. Der er Lehmann+Bruns netværk uvurderligt. Så den del tænker jeg, at de er rigtig dygtige til. Det kræver også, at man følger op og er der, når det begynder at blive svært."

”Udfordringerne ligger meget i det sociale, og at de her borgere skal lære at begå sig på en arbejdsplads. Der er de gode i Ny Fremtid til at gå ind og forberede arbejdsgiverne på, hvem det er de modtager, og jeg synes også, de formår at finde de rigtige match, i forhold til hvilke typer af arbejdspladser og arbejdsgivere de finder”

Endvidere fremhæver flere af de interviewede, at det er lykkedes Lehmann+Brun at etablere et erhvervsnetværk, som de er i stand til at aktivere hurtigere og mere effektivt end det vil være muligt at gøre i kommunen. Én af de interviewede kommunale repræsentanter siger fx:

”Ja, selvfølgelig betyder deres erhvervsnetværk sindssygt meget. Altså vi har også virksomhedskonsulenter i kommunen, men sidst jeg spurgte var der tre måneders ventetid, og hvis man vil noget, så nytter det altså ikke noget, at det først er om tre måneder, fordi der kan borgeren sgu både nå at have lavet et indbrud eller været involveret i skyderi eller hvad ved jeg. Det skal gå hurtigt! Jeg vil sige, at vores ledelse vil gerne, men jeg kan ikke tilbyde det, som Ny Fremtid kan. Der er ikke kommunale ressourcer eller netværk til det.”

Foruden netværk til erhvervsliv og arbejdsgivere har *Ny Fremtid* – som beskrevet i afsnit 2.5 – endvidere etableret samarbejdsrelationer og netværk til en lang række andre relevante aktører, herunder ikke mindst uddannelsesinstitutioner; idrætsforeninger; kommunale og private misbrugsbehandlinger; samt relevante integrationsprojekter og lokale ungdomsklubber og foreninger mv. Hertil kommer samarbejdsrelationer og netværk til kriminalforsorg, domstole og politi, som supplerer den tætte og ugentlige koordinering med Nordsjællands politi.

Også det udvidede netværk til relevante aktører og institutioner på disse områder tillægges stor betydning af informanterne. Eksempelvis er kendskabet til uddannelsesområdet og samarbejdet med uddannelsesinstitutioner og UU-vejledninger en vigtig forudsætning for at kunne yde optimal rådgivning og sikre gode *match* på uddannelsesområdet, der svarer til de enkelte borgeres evner, kompetencer og interesser. Ligeledes indebærer samarbejdet med politi og domstole fx at *Ny Fremtid* har hjulpet med at få tiltalte borgere til at møde frem i retten, således at politiet har undgået risikoen for at skulle bruge tid og ressourcer på at hente den tiltalte i det udsatte boligområde med *”med blå blink og massivt politiopbud”*.

7.4 Betydningen af *Ny Fremtids* tilgange og metoder i relationsarbejdet

Som beskrevet i afsnit 2.4 er *Ny Fremtids* relationsarbejde overordnet baseret på en individuel og helhedsorienteret tilgang, som følger 6 nøgleprincipper: ’Den nære relation’, ’Vedholdenhed’, ’Tæt opfølgning/positiv stress’, ’Konsekvens’, ’Struktureret hverdag’ og ’Medejerskab/indflydelse’.

Nedenfor gennemgås informanternes syn på betydningen af både den overordnede tilgang og af de enkelte nøgleprincipper, som kendetegner indsatsen. Der lægges særlig vægt på projektholdernes egne oplevelser og beskrivelser af, hvorledes de anvender principperne i praksis og hvorfor.

7.4.1 Den individuelle og helhedsorienterede tilgang

Først og fremmest fremhæver alle de interviewede informanter fra Lehmann+Brun, at den individuelt og helhedsorienterede tilgang udgør det centrale omdrejningspunkt og udgangspunkt for det borgerrettede arbejde i projekt *Ny Fremtid*.

Frem for at arbejde gruppebaseret fokuseres der på individuelle forløb, ligesom der anlægges et helhedsorienteret fokus på den enkelte borgers behov, som ikke blot er orienteret mod at få borgeren i uddannelse eller beskæftigelse. I stedet lægges der vægt på at kortlægge den enkelte borgers udfordringer og styrker med henblik på at sikre en individuelt tilpasset og holdbar plan. Ifølge både projektmedarbejderne i *Ny Fremtid* og en lang række andre informanter i evalueringen, har den individuelt og helhedsorienterede tilgang i *Ny Fremtids* relationsarbejde været en klar forudsætning for at opnå de positive resultater, som er dokumenteret i kapitel 5 og 6. Det gælder ikke blot i forhold til de overordnede måltal på beskæftigelses- og exit-området, men også i forhold til de positive effekter, som projektet har haft i forhold til at nedbringe borgernes risiko for at begå ny kriminalitet gennem den positive påvirkning af de 7 vigtigste kriminogene faktorer (se afsnit 6.2).

Informanterne er således enige om, at den individuelle tilgang er af afgørende positiv betydning, ligesom de fremhæver, at en gruppebaseret tilgang ville være fejlagtig at anvende i relation til målgruppen. Her eksempler fra de gennemførte interview:

”Når vi taler om dem der er i bandemiljøerne, så er de i to vidt forskellige verdener, når de er alene og når de er sammen med andre. Når du har dem alene og kan tale med dem, så er det en del af det, som de har rigtig meget behov for. Hvis vi satte dem alle sammen så ville de jo have de roller, de har i forvejen, hver især. En-til-en tilgangen er jo det, der gør at vi får relationen, men også det der gør, at vi kan rykke dem positivt som mennesker.”
(projektmedarbejder i *Ny Fremtid*)

*”Der er jo rigtig meget erfaring som har vist, at de her unge har en meget stærk gruppeidentitet, som gør det rigtig svært at arbejde gruppebaseret. For hvis man forsøger at arbejde med den ene, mens de andre er der, så griner de andre, og så kan det give rigtig meget bagslag. Den gruppebaserede tilgang er mere egnet til fx psykisk skrøbelige, hvor de har brug for at se, at der også er andre, der har det som dem selv, mens jeg tvivler meget på at den egner sig til denne gruppe. Så vi synes rigtig godt om den individuelle tilgang i *Ny Fremtid*. Når de arbejder individuelt med den enkelte, så kan man se, at han også er sårbar, og så kan han være mere åben for at kunne fortælle om ting og om egne ønsker, som de andre ikke må høre.”* (medarbejder i samarbejdskommune)

*”I det øjeblik man har flere inde ad gangen, så kan man ikke styre det. Så den individuelle tilgang er vigtig. Her har *Ny Fremtid* fat i det rigtige. Det her handler om at forsøge at hjælpe dem [borgermålgruppen] – og det gør man ikke altid ved at give dem det de gerne vil have. Og det kan man ikke gøre med gruppebaseret tilgang.”* (medarbejder i samarbejdskommune)

Samtidig fremhæves den helhedsorienterede tilgang ligeledes som en central årsag til projektets positive resultater, da borgerne kan have forskellige behov og udfordringer, som har betydning for deres manglende uddannelse/beskæftigelse og/eller kriminalitetsmønster.

Den helhedsorienterede tilgang gør det således muligt at identificere den enkelte borgers primære udfordringer i forhold til at nærme sig uddannelse/beskæftigelse og i forhold til at fjerne sig fra det kriminelle miljø. Her nogle eksempler fra de gennemførte interview:

"Nogle tror, at man kan anvende den samme løsning til alle i målgruppen: 'Man skal bare gøre sådan og sådan'. Men sådan er virkeligheden bare ikke. Vi bruger en holistisk og individuel tilgang, hvor man får relationen og lærer den unge at kende fra flere sider. Er der brug for en psykolog eller måske misbrugsbehandling først? Er han klar til at starte uddannelse? Eller skal ham her afsted til en arbejdsgiver, der er god til at holde ham i ørerne og tør sætte ham på plads? Eller hvad er der brug for i det individuelle tilfælde? Det kan være meget, meget forskelligt og det er man nødt til at få på plads" (projektmedarbejder i Ny Fremtid)

"Det kan være mange forskellige ting der er inde og forstyrre tingene for den enkelte. Det kan være svært at håndtere bolig, relation til familien og så videre. Så der er mange ting, der kommer indover. Og det har vi en god dialog med Ny Fremtid om. Også hvis der er borgere som kan skabe uro og konfronterende adfærd overfor vores medarbejdere: Hvordan kan vi undgå at det sker? Vi er nødt til at arbejde videre end bare at udbetale midler og fokusere snævert på beskæftigelse" (medarbejder i samarbejdskommune)

"Vi er nødt til hele tiden at have det her helhedsorienterede blik. Og det tror jeg, det er en af de ting, de kan [i Ny Fremtid], det er faktisk at have blik for hele mennesket. Fordi, det er det, der virker! De bliver mindre kriminelle" (medarbejder i samarbejdskommune)

Det er ligeledes evaluators klare vurdering, at den helhedsorienterede tilgang i projekt *Ny Fremtid* udgør en meget væsentlig årsag til de opnåede resultater, særligt i relation til at reducere kriminalitetsrisikoen blandt projektdeltagerne. Som beskrevet i afsnit 6.2 kan der således identificeres positive oplevede effekter i forhold til alle de 7 vigtigste dynamiske kriminologiske faktorer. Dette indikerer med stor tydelighed, at projektets helhedsorienterede fokus har medvirket til de positive resultater på det kriminalitetsreducerende og kriminalitetsforebyggende område.

Endvidere kan det nævnes, at evaluator i perioden 2014-2015 stod for at evaluere et exitprojekt i en større dansk kommune, som i modsætning til *Ny Fremtid* havde valgt at anvende en *gruppebaseret* tilgang til en sammenlignelig borgermålgruppe (uroskabende ungegrupperinger i udsatte boligområder). Den gruppebaserede tilgang viste sig i dette projekt at være problematisk i forhold til at påvirke målgruppen i positiv retning, og der kunne ikke dokumenteres positive resultater af den gruppebaserede tilgang i forhold til at forebygge eller reducere borgermålgruppens risiko for at begå ny kriminalitet eller i forhold til at øge deres tilknytning til uddannelsesinstitutioner eller arbejdsmarked. Også dette forhold indikerer, at de positive resultater, som kan dokumenteres i relation til projekt *Ny Fremtid*, hænger sammen med anvendelsen af en *individuel* orienteret tilgang.

I de følgende afsnit ses der nærmere på betydningen af de nøgleprincipper, som kendetegner den individuelt orienterede tilgang i projekt *Ny Fremtid*.

7.4.2 Den nære relation

Som beskrevet ovenfor er den individuelle tilgang en forudsætning for at Ny Fremtids medarbejdere kan etablere en nær relation til projektdeltagerne. I de gennemførte interview fremhæves netop opbygningen af en *nær, tillidsbaseret og personlig relation* til den enkelte projektdeltager, som det vigtigste af alle nøgleprincipperne i indsatsen. Opbygningen heraf prioriteres fra starten af de enkelte forløb gennem arbejdet med den indledende relationsdannelse og fortsætter med at udgøre en vigtig forudsætning for at kunne arbejde effektivt med de øvrige nøgleprincipper og for at kunne nå målsætningerne om at øge borgernes tilknytning til uddannelse/arbejdsmarked og så vidt muligt medvirke til at borgerne forlader det kriminelle miljø eller reducerer deres tilknytning hertil.

Særligt fremhæver informanterne – på tværs af de forskellige informantgrupper – betydningen af, at Ny Fremtids medarbejdere er i stand til *”at se mennesket bag”, ”at tage de unge alvorligt”, ”at rumme deres problemer”, ”at ville de unge”* og at *”blive ved med at tro på de unges muligheder for at komme i uddannelse/arbejde og ud af kriminalitet”*. Her er eksempel fra et af de gennemførte interview med kommunale medarbejdere:

”Jeg har selv undret mig over, at de [i Ny Fremtid] kalder dem ’mine drenge’, men det er vigtigt, at de er gode til at se mennesket bag. Og det tror jeg ikke er os alle forundt med denne målgruppe. De vil dem menneskeligt. Men man skal sluge den der med, at det er et specielt felt, og at det ikke er os alle sammen, der kan det. Det kræver nogle personer af en særlig støbning at kunne opbygge den nære relation – og dem er der ikke særligt mange af.”

Samtidig fremhæver flere af informanterne betydningen af den nære relation i forhold til at mindske omfanget af voldsomme konfrontationer mellem borgermålgruppen og kommunens frontpersonale. En af de kommunale medarbejdere siger fx:

”Borgerne i Ny Fremtid har behov for en faglig hjælp som mange andre unge også får hjælp til – men bare i et andet regi. Her har vi prioriteret, at Ny Fremtid har opbygget gode og nære relationer, som ikke handler om, at de bare pleaser de unge, men at de får opbygget en relation, der gør at de kan sige nogle ting til de her unge mennesker, uden at det medfører en voldsom konfrontation.”

Et konkret eksempel herpå giver en af medarbejderne i *Ny Fremtid*:

”Den nære relation er vigtig fordi det er et tillidsspørgsmål. Fx har jeg en ung man som ikke har fået noget bistand, fordi han har haft et stort beløb gående igennem hans konto. Og så ringer han og råber og skriger af sin sagsbehandler og truer alle nede på kommunen. Han siger, at han vil komme derned med et baseballbat osv. Samtidig har jeg den rareste besked på min telefon, hvor der står: ’Vil du ikke være sød at ringe, når du kommer tilbage fra ferie, fordi jeg har virkelig en udfordring’. Og når jeg skriver, at jeg allerede er på vej hjem svarer han: ’Fedt. Jeg håber du har haft en god tur!’. Fra sagsbehandleren får jeg så en lang liste med eksempler på, hvor sindssyg han er. Og det er altså den samme unge person vi taler om. Det er den samme problemstilling. Vi er i bund og grund den samme instans. Og der ændres ikke på beslutningen. Men det er her, hvor den personlige relation kommer ind i billedet, og jeg kan hjælpe med at løse konflikten og formidle, at kommunen faktisk har meddelt ham om reglerne og så videre, uden at det ender med at springe i luften”.

Den nære relation er imidlertid ikke alene central i relation til at kunne sætte rammer og opretholde konsekvenser overfor borgerne uden at det medfører store konflikter. Ifølge en stor del af informanterne er den nære relation først og fremmest vigtig, fordi den gør det muligt at tage fat på de bagvedliggende problemer, behov og udfordringer hos den enkelte borger i relation til uddannelse, beskæftigelse og kriminalitet, som normalt bliver skjult bag en "hård facade". Samtidig oplever projektmedarbejderne også, at kulturelle normer og tabuer omkring psykiske problemer mv kan være medvirkende til, at der skal etableres en nær og personlig relation, før den enkelte borgers problemer kan omtales og adresseres:

"Mange af de unge mænd vi arbejder med er traumatiserede. De kan være vokset op i familier med mange grimme traumer. Det kan være flygtningetraumer, overgreb, at være blevet sendt på genopdragelsesrejse, onkler der prædiker ekstremistiske holdninger osv. Familien kan bære mange traumer og mange af vores unge har dem også. Men de har samtidig ofte en kulturel baggrund som gør, at det snakker man ikke om. Alt hvad der hedder psykolog, psykiater, medicin osv i forhold til psykiske traumer, det er 'haram'. Så bare at turde åbne det bal og gøre det forarbejde med relationen tager tid. Og når de så endelig åbner op, så skal du virkelig også være klar til at gribe dem! Det kræver en stor indsats."

Flere af informanterne i projektet nævner, at *Ny Fremtids* fokus på at opbygge nære og omsorgsfulde relationer til borgerne i målgruppen, i starten kan forekomme provokerende på udenforstående. Som det fremgår af citatet ovenfor, er der imidlertid ikke tale om at tilgangen har fokus på at undgå de svære problemer. Og der er heller ikke tale om, at projektets fokus på nære og personlige relationer er ensbetydende med at der anvendes en "blød" tilgang. Snarere er der ifølge informanterne tale om, at relationsarbejdet gør det muligt for *Ny Fremtid* at udføre det "hårde" arbejde med at åbne borgernes øjne for nye fremtidsmuligheder, at sætte grænser og at bringe borgerne videre. En af medarbejderne siger fx:

"Jeg ser os bestemt slet, slet ikke som bløde. Overhovedet! De mangler ikke min kærlighed eller omsorg på nogen måde. Men de kender også godt rammerne for hvad der er okay, og hvad der ikke er okay, og hvad jeg forventer af dem."

Endelig er den nære relation også særdeles vigtig i forhold til løbende at styrke og opdatere Lehmann+Bruns viden om målgruppen og om de forhold og tendenser, der præger det kriminelle miljø i de uroskabende ungdomsgrupperinger, som borgerne har relationer til. Denne viden er ikke blot vigtig i forhold til at målrette og tilpasse *Ny Fremtids* egen indsats over for borgerne. Den er også vigtig i relation til den løbende opdatering af såvel politi som kommuner, der finder sted på de ugentlige koordineringsmøder. En af de kommunale informanter fremhæver eksempelvis, at:

"Peter [direktør i Lehmann+Brun] har en meget, meget stor viden omkring det her miljø. Der er mange der har viden om bandemiljøet, men Peter har indgående viden om, hvad der sker lige her og nu i området. Der har han særlig ekspertise, fordi Ny Fremtid har så tæt kontakt til mange af dem. Det er rigtig fint at kunne trække på, fordi vi sidder ikke med de samme type oplysninger herinde. Så han kan hjælpe med at sætte os andre ind i, hvis der sker et eller andet, og der skal ske noget hurtigt. Så der er han god til at sige til – så vi får handlet hurtigt på det."

Hertil kommer at de nære relationer, som Ny Fremtid har opbygget til borgere fra selve inderkernen af den uroskabende ungdomsgruppering, har medvirket til at øge accepten af *Ny Fremtids* arbejde også blandt andre medlemmer af grupperingen. Relationsarbejdet må således også siges, at have haft afgørende betydning for den positive udvikling som fandt sted i foråret 2017, hvor ledelsen af den lokale afdeling af LTF i Nordsjælland og en betydelig andel af de øvrige medlemmer valgte at forlade bandemiljøet og påbegynde exit.

7.4.3 Vedholdenhed og tæt opfølgning/positiv stress

”Vedholdenhed” og ”Tæt opfølgning/positiv stress” udgør to andre nøgleprincipper i Ny Fremtids indsats. De to principper handler dels om, at der vedvarende og konstant skal fokuseres på at hjælpe den enkelte borger – uanset hvordan det går undervejs – og dels om at der skal tilbydes hurtig hjælp i tilfælde af tilbageskridt og hurtig støtte i tilfælde af fremskridt. I praksis skelner informanterne ikke i alle tilfælde mellem de to principper, ligesom formuleringerne i Ny Fremtids egen projektbeskrivelse er delvist overlappende. Informanternes oplevelser af de to princippers betydning behandles derfor samlet i dette afsnit.

Informanterne peger i særlig grad på betydningen af de to principper i relation til at håndtere midlertidige tilbageskridt – således at projektdeltagerne ikke mister deres motivation og forhåbninger – og i relation til at fastholde og støtte de projektdeltagere som gør fremskridt. Samtidig understreger informanterne, at *vedholdenhed* er afgørende vigtig med hensyn til at kunne bevare den nære og tillidsfulde relation til borgerne og med hensyn til at undgå, at der sker tilbagefald til ledighed og/eller kriminalitet blandt de borgere, som har gjort fremskridt. Nedenfor gengives en række citater, som illustrerer typiske informantudsagn:

”Der skal bruges rigtig meget tid på at danne en relation. Man skal blive ved med at investere og vise at ’jeg vil dig gerne, og jeg ved godt at jeg sms’ede dig 40 gange i går, men jeg gør det igen i dag, fordi jeg ved at du har brug for det’.” (projektmedarbejder, Ny Fremtid)

*”Det jeg har fornemmet, det er, at de har meget tålmodighed, og ikke ’bærer nag’. Det er lidt den energi – altså, at de er der for drengene **hele tiden** – også når de laver lort i den. Det tror jeg er det allervigtigste, fordi alle andre har givet op på dem!” (informant fra politiet)*

”Vedholdenhed er en vigtig ting for at drengene kan opretholde motivationen – og håbet! Hvis vi arbejder med en, der siger han vil være blikkenslager. Så hjælper vi ham med at komme ud og være blikkenslager, men det kan være det ikke fungerer. Så kommer han tilbage, og så arbejder jeg med, at gå ind og sige: ’Det er ikke dig, der er noget galt med. Det er mig. Det er mig, der egentlig ikke har været god nok til at lave mit arbejde og finde et godt match’. Så prøver vi noget nyt. Og vi bliver ved. Vi bliver seriøst ved! Folk siger: ’Jamen, mister du så ikke dine kontakter?’ Det er ikke det, det handler om. Så må jeg få nogle nye. Vi bliver bare ved!” (projektleder, Ny Fremtid)

”Det er lige præcis her, vi kan se at de gør en forskel med det lange seje træk, og hvor vi som myndighed [beskæftigelsesforvaltningen] ikke kan gøre det samme. Fordi når vi har en sag, så lukker vi den, når borgeren kommer i arbejde eller uddannelse” (medarbejder i kommune)

Som det fremgår af de ovenstående citater, skal *Ny Fremtid*s positive resultater på uddannelses- og beskæftigelsesområdet således ikke mindst ses i sammenhæng med nøgleprincipperne *Vedholdenhed* og *Tæt opfølgning/positiv stress*.

Også blandt de interviewede borgere er der flere, der hæfter sig ved betydningen af den vedholdenhed og tætte opfølgning, som de oplever i *Ny Fremtid*. Flere af de interviewede borgere giver således udtryk for, at det er første gang, de oplever, at der er nogen, der har troet på, at de vil lykkes. Dette forhold har tydeligvis været med til at styrke de pågældende borgeres selvtillid og tiltro til egne evner og færdigheder. Særligt i betragtning af det forhold, at en betydelig del af målgruppen ikke tidligere har haft succesoplevelser i relation til uddannelse eller arbejdsmarked kan vedholdenheden således siges at være et vigtigt princip.

Samtidig er det en central pointe, at både Lehmann+Brun og de kommunale informanter fremhæver betydningen af *vedholdenhed* og *tæt opfølgning* i relation til at kunne bevare "roen" i lokalområdet og fastholde den positive udvikling på sigt.

Ifølge begge parter har også de borgere, som er kommet i uddannelse eller arbejde, typisk brug for yderligere støtte til at fastholde deres positive udvikling og til at fjerne sig fra inderkernen af det kriminelle miljø. Hertil kommer betydningen af den kontinuerlige indsats i relation til at bevare "roen" og sikre at der også fremadrettet tages hånd om de konflikter, der ellers kan opstå i mødet mellem borgerne og kommunens frontpersonale.

Flere af de kommunale medarbejdere fremhæver dog, at det kan være svært at opnå politisk forståelse for det forhold, at *Ny Fremtid*s kontinuerlige og vedholdende arbejde med målgruppen fortsat er nødvendigt, og at der typisk er brug for meget mere end at få de enkelte borgere sat i gang med en uddannelse eller en beskæftigelse. Her nogle eksempler fra interviewene med de kommunale medarbejdere:

"Det der kan svært at forklare politisk er, at det ikke er en lineær udvikling. Du kan godt være i praktik eller arbejde i en periode og så sker der noget, du bliver dømt og ryger i fængsel osv. Så det her er en løbende opgave. Nogle kommer ud af det, men andre kommer til, og det er også en succes, at målgruppen ikke vokser, og at vi opretholder roen... Det at mange er kommet i arbejde betyder selvfølgelig, at vi ikke har forsørgerydelse på dem mere. Men problemet med kriminalitet er jo ikke nødvendigvis løst af den grund."

*"Det der med effekt omkring 50% osv, det er ikke noget, vi alene måler så meget på. Fordi det handler også om at sikre roen og arbejde med målgruppen kontinuerligt. Så det er farligt, hvis man tror, at nu er der jo skabt ro, og så behøver man måske ikke længere indsatsen. For hvis man fjernede *Ny Fremtid*s indsats, så ville man hurtigt få problemerne at se igen!"*

Det forhold, at der som oftest er behov for en længerevarende og vedholdende indsats over for de enkelte borgere i målgruppen afspejler sig med stor tydelighed i *Ny Fremtid*s samlede oversigt over de enkelte projektdeltageres forløb. Hovedparten af borgerne har således fået forlænget deres 20 ugers indsatsperiode adskillige gange, og der er en del eksempler på "ikke-lineære" udviklinger i de enkelte borgeres forløb, som understreger betydningen af den vedvarende indsats, herunder både hurtig opfølgning i tilfælde af tilbageskridt og vedholdende støtte i tilfælde af fremskridt.

7.4.4 Konsekvens

Nøgleprincippet *Konsekvens* handler om at sikre, at borgerne oplever hensigtsmæssige reaktioner og sanktioner fra projektholders side, når de ikke overholder aftaler eller lever op til de forventninger, der er sat. Ifølge informanterne i den herværende evaluering er dette princip først og fremmest vigtigt i *Ny Fremtid*, fordi det bidrager til at sikre, at borgerne deltager fuldt ud i *Ny Fremtids* projektforløb, at borgerne lærer at tage selvstændigt ansvar for at overholde indgåede aftaler, og for at borgerne lærer at respektere de grænser og regler, som kommunen og *Ny Fremtid* sætter og administrerer. Samtidig er princippet vigtigt af hensyn til samarbejdsrelationen, tilliden og koordineringen mellem *Ny Fremtid*, de deltagende kommuner og politiet. Det er således afgørende, at de enkelte parter gensidigt bakker op om de konsekvenser, der iværksættes og de afgørelser, der træffes af kommune og/eller politi i relation til de enkelte borgere. En af de kommunale medarbejdere forklarer vigtigheden af dette forhold på følgende vis:

"Det er vigtigt, at selvom vi prioriterer en tæt indsats overfor disse borgere gennem samarbejdet med Ny Fremtid, så skal vi stadig kunne give afslag og beholde vores professionalisme. Borgerne skal ikke bare kunne få, hvad de peger på, hvis ikke der er gode grunde til det. Og det støtter Ny Fremtid også op om. Hvis jobcenteret siger nej, så formår Peter også at sige: 'Hør her kammerat, sådan er det bare!'."

Tilsvarende siger en af de interviewede fra politiet om den opbakning til politiets konsekvenser, som han oplever fra Lehmann+Bruns direktør i *Ny Fremtid*:

"Jeg tror helt sikkert, at Peters personlighed og det han står for – hans autencitet – har stor betydning. Han kalder en skovl for en skovl og beskytter ikke de unge mere end de skal beskyttes. Det vil sige, at hvis de har lavet noget lort, så må de søreme også stå til regnskab for det. Og det er jo egentlig en sund måde at blive opdraget på. Altså der er konsekvenser af at man står og handler hash nede i området. Hvis politiet kommer forbi, så får man en bøde og bliver bortvist eller hvad det nu kan være. Der har det ikke været Peters opgave at sige: 'Det var synd for dig'. Nej, der har han sagt: 'Det var krafteddeme også dumt!' osv."

Konsekvensprincippet handler således både om de konsekvenser, som *Ny Fremtids* projektmedarbejdere selv kan vælge at iværksætte overfor borgerne, og om at bakke op om de konsekvenser, der følger af sanktionering eller afslag på anmodninger fra kommune og politi. Medarbejderne i *Ny Fremtid* fremhæver, at det primært er i relation til fremmøde, at der kan være behov for at gennemføre forskellige typer af konsekvenser internt i *Ny Fremtid*. En af medarbejderne forklarer fx:

"Hvis de ikke møder op til en aftale, så ringer jeg for at finde ud af årsagerne. Og hvis de gør det et par gange i træk, så skriver jeg en pæn besked om, at de ikke skal spille min tid og at der er mange andre, der gerne vil have min hjælp, så 'jeg gider ikke at sidde og vente på dig en anden gang!'. Så får man altid en pæn undskyldning: 'Det er jeg ked af', 'Jeg ved det godt' eller i den stil, og så tager de det mere alvorligt næste gang. Og så må man selvfølgelig se på årsagerne. Er det fordi manden lige har fået en stor dummebøde, har han et dybt stofmisbrug, eller hvad handler det om? Så må man tage den derfra. Og så kan man også øge forventningerne undervejs. Jeg forventer noget helt andet af en, som er 4 måneder henne,

end af én jeg kun har haft i 4 dage. Men hvis der er en der bliver ved med at brænde os af, og vi ikke kan komme i kontakt med ham, så er sanktionering gennem kommunen det eneste redskab der er tilbage. Og så skriver vi til kommunen og beder om det.”

Endelig fremhæver flere informanter i evalueringen, at det er bemærkelsesværdigt i hvor høj grad borgerne i målgruppen har respekteret og anerkendt de konsekvenser og sanktioner, som Ny Fremtid har iværksat eller har bakket aktivt op om. At det på denne vis er lykkedes at gennemføre konsekvensprincippet uden voldsomme negative reaktioner fra målgruppen hænger givetvis ikke mindst sammen med betydningen af den nære relation og den personlige tillid, der opbygges mellem *Ny Fremtids* medarbejdere og projektdeltagerne (se afsnit 7.4.2).

7.4.5 Medejskab/indflydelse

Nøgleprincippet *Medejskab/indflydelse* handler ifølge Ny Fremtids projektbeskrivelse om at give borgerne *”medbestemmelse og ansvar ift. egne valg og succeser mv.”*.

Ifølge de interviewede projektmedarbejderne er nøgleprincippet om medejerskab og indflydelse i særdeleshed vigtigt, på grund af den mangelfulde selvstændighed og den mangelfulde erkendelse af personligt ansvar og af personlige muligheder, som kendetegner en betydelig del af målgruppen. Projektmedarbejderne siger fx:

”Det er vigtigt, at de lærer selv at træffe beslutninger. Mange af dem er slet ikke klar over, hvad de vil. De har meget svært ved at træffe beslutninger. Det er jo lidt interessant, at nogen der fremstår så voldsparate og kriminelle i vores samfund i bund og grund slet ikke ved, hvad de vil. Mange af dem har næsten ikke færdes uden for deres lille lokale område. De er født i ghettoiseringen. Det er der, de har levet deres liv. De har kigget på de mennesker, der er omkring dem, og når de er det samme, hvordan skal de så finde frem til at de skal udvikle sig anderledes og turde at træde ud derfra? Det kræver tid. Og gennem relationen skal vi finde ud af en balance i, hvor meget vi kan udfordre dem, hvor meget vi kan støtte dem, og hvor de selv er på vej hen.”

”Når vi interagerer med de her unge, så er det hele deres selvforståelse vi er inde og arbejde med. Så det er også noget med at styrke dem i at tage individuelt ansvar og medejerskab. At de kan mærke sig selv og deres egne behov i stedet for at være dybt afhængige af at skulle være en del af et gruppetilhørsforhold. Mange af dem skal også vænnes til at tænke mere individuelt frem for at tænke mere på deres plads i gruppen, som de ofte har været mere vant til og er vokset op med som ideal i deres minoritetsetniske miljø. Så de skal også få mere tro på, at de også har en berettigelse som individer i det omkringliggende samfund. Det er jo alle de ting, der ligger implicit i selvforståelsen, såsom selvværd, selvaccept, selvrespekt, selvtilid osv.”

Som det fremgår af citaterne ovenfor handler princippet omkring medejerskab og indflydelse således om, at borgerne skal lære at tage selvstændigt ansvar for deres egen udvikling og udvise motivation for at komme i uddannelse eller arbejde og for at reducere deres tilknytning til det kriminelle miljø. Ifølge projektmedarbejderne er det således vigtigt *”at tage borgerne alvorligt”* og behandle dem som voksne og selvstændige individer, mens det

samtidig skal være helt tydeligt for borgerne, at de også forventes at agere som sådan i projektet. En af projektmedarbejderne forklarer det på denne vis:

"Nogle gange kan man godt sige til en borger, at 'Det er simpelthen ikke i orden, at du spilder min tid og ikke gør en indsats. Du skal sgu tage en beslutning om, om det er noget du gider at arbejde videre med, eller om vi først skal ses om 14 dage i stedet for. Fordi det her, det vil jeg ikke være med til!'. Sådan en konsekvens kan man kalde en omsorgsfuld konsekvens. De skal selv være med i det!"

Ved at forvente, at borgerne tager medejerskab og er med til selv at præge deres valg af uddannelse/beskæftigelse, er projektet således dels med til at styrke borgernes selvstændighed og selvforståelse, ligesom det bliver mere legitimt at stille krav om engagement når borgerne selv har været med til at definere retningen. Endelig er princippet om medejerskab og indflydelse en vigtig årsag til projektets positive resultater i den forstand, at chancerne for at løfte en borger ud af ledighed og kriminalitet øges betydeligt, når der bygges videre på borgernes egne motivationsfaktorer og styrker i relation til at nå disse mål. En af projektmedarbejderne siger herom:

"Der kan ske meget i denne her verden, når man kigger på løsningerne i stedet for at kigge på udfordringerne. I stedet for at kigge på, hvad de ikke vil og ikke kan finde ud af, så kig på hvad de kan finde ud af, og hvad de har af positive ønsker til deres fremtid. Så kan man pace dem og skubbe dem videre i den retning. Hvis der er bare en flig af et eller andet, de interesserer sig for, og har de bare en smule sociale færdigheder, så skal vi få skubbet dem videre i den retning"

7.4.6 Struktureret hverdag

Selvom det er et vigtigt princip i *Ny Fremtids* indsats, at borgerne tager medejerskab og sikres indflydelse på deres eget forløb, så understreger projektmedarbejderne samtidig betydningen af give borgerne *en struktureret hverdag* ved at stille krav og ved at definere nogle helt faste rammer, således at den overordnede retning, formålet med forløbet og de overordnede forventninger bliver helt tydelige for borgerne. Ifølge *Ny Fremtid* er dette princip særlig vigtigt, fordi borgerne i målgruppen i udpræget grad har behov for faste rammer og et tydeligt og klart alternativ til den hverdag og de rammer, som de er vant til fra det kriminelle miljø. *Ny Fremtids* projektholder siger fx:

*"Drengene skal have **så** faste rammer. De skal være inde i en kasse, hvor man siger: 'I dag skal vi det, og i morgen skal vi det'. Nogle af dem blomstrer jo op i fængslerne, når de endelig er inde i nogle faste rammer. Så det kan være et problem, vi skal arbejde med, når vi får nogle af dem ud. Det handler om at skabe nogle andre faste rammer for de unge mennesker, som de kan agere i. For ellers får de jo de faste rammer i bandemiljøet"*

Nøgleprincippet om en *struktureret hverdag* er således med til at sikre en balance og en fast ramme omkring den medindflydelse, som de enkelte borgere tilbydes gennem nøgleprincippet omkring medejerskab og indflydelse. Samtidig er det vigtigt at bemærke, at projektmedarbejderne gennem den nære relation til borgerne har til opgave så vidt muligt at

hjælpe og støtte borgerne med at leve op til de krav og de faste rammer, der opstilles. På denne måde er kravene en form for fælles aftaler, som borger og projektmedarbejder skal nå i fællesskab:

”Det er alfa og omega at stille krav. Det er det, de savner. Ubevidst. Krav skaber rammer, og en stor del af det problem vi har, er at der har været for mange, der har været bange for at stille krav til borgeren. Så sanktioneres man i stedet for at stille nogle krav og så samtidig hjælpe den unge igennem med at leve op til dem. Men du kan også bedre stille krav, når den unge har tillid til dig gennem den nære relation og har medindflydelse på retningen.”

7.4.7 Tilgængelighed

De 6 nøgleprincipper, som er gennemgået ovenfor, fremgår eksplicit af *Ny Fremtids* eksisterende projektbeskrivelse og har som nævnt hver især bidraget positivt til resultater som *Ny Fremtid* har skabt.

Et samlet blik på datamaterialet i den herværende evaluering giver imidlertid anledning til at påpege, at der i praksis anvendes en række yderligere principper og virksomme tilgange, som blot ikke er beskrevet i den eksisterende projektbeskrivelse. Det er evaluators opfattelse, at man sammenfattende kan identificere mindst tre *yderligere* nøgleprincipper (eller fremtrædende kendetegn ved projektets tilgang), som ligeledes kan siges at have bidraget væsentligt til projektets resultater. Disse yderligere principper eller kendetegn ved projektmetoden kan sammenfattende betegnes som hhv. *tilgængelighed*, *non-verbal kommunikation* og *antiradikalisering*.

Som beskrevet i *afsnit 7.2* fremhæver en stor del af informanterne betydningen af, at *Ny Fremtid* er en privat aktør, som står til rådighed for borgerne alle ugens dage og uden for normal åbningstid. Således kan også *Tilgængelighed* siges at være et vigtigt fokuspunkt og en vigtig del af den overordnede metodiske tilgang i *Ny Fremtids* indsats.

Betydningen af *Ny Fremtids* fokus på *tilgængelighed* fremhæves på tværs af alle de interviewede informantgrupper, og det er endvidere bemærkelsesværdigt, at der er udbredt enighed om, *hvorfor* dette princip er vigtigt i forhold til de resultater, som indsatsen har skabt. Først og fremmest peger informanterne på at tilgængelighed er vigtigt af hensyn til mulighederne for at fastholde *den nære relation* og sikre, at principperne *vedholdenhed* og *tæt opfølgning/positiv stress* kan gennemføres i relation til de enkelte borgere. Informanterne fremhæver således, at det er afgørende vigtigt, at *Ny Fremtid* står til rådighed *”når der er brug for det”*, og at der pludseligt kan opstå problemer eller konflikter, som skal håndteres med det samme, hvis borgerne i *Ny Fremtids* målgruppe skal kunne fastholdes i en positiv udvikling. En af de kommunale medarbejdere siger eksempelvis:

*”Den tillidsbaserede del gør de rigtig godt. De står der, når der er brug for det. Og jeg tror det er helt vildt afgørende, at de [*Ny Fremtid*] står til rådighed også uden for almindelig telefontid og kan møde borgerne, når de har behovet osv. Man er nødt til at møde borgerne, der hvor de er, og tage problemerne i opløbet”*

Tilgængelighedsprincippet kan på denne måde dels siges at understøtte den gensidige tillid som udvikles i *den nære relation*, da borgeren oplever at projektmedarbejderen *"altid er der for ham"*, samtidig med at princippet sikrer mulighed for hurtige indgriben, hvis der er behov for at løse udfordringer eller problemer, inden de eventuelt vokser sig større og indvirker negativt på projektets målsætninger.

Herudover er der – som nævnt i afsnit 7.2 – også den fordel ved princippet, at borgerne oplever en stor og positiv kontrast i forhold til deres hidtidige forløb med kommunale sagsbehandlere. En af borgerne siger fx

"Du skal også tænke på, at det er helt anderledes end kommunen, fordi kommunen har åbne telefoner mellem 10 og 13. Hvis du så har et stort problem kl. 13.15, så må du vente til kl 10 dagen efter. Her ringer jeg bare, hvis jeg har et problem."

Betydningen af tilgængelighedsprincippet understreges også af den kommunale exitkoordinator i Fredensborg kommune, som har valgt at følge *Ny Fremtids* tilgængelighedsprincip overfor målgruppen, selvom kommunen ikke har kunnet tilbyde hende aflønning i form af rådighedstillæg eller lignende herfor:

"De kan ringe til mig døgnet rundt, selvom jeg er kommunalt ansat. Det står bestemt ikke i min kontrakt. Men det har jeg altså meddelt min leder, at sådan er det. Det er mit eget valg jo. Men det er fordi, at jeg ved, det virker!"

7.4.8 Non-verbal kommunikation

En stor del af informanterne fremhæver endvidere betydningen af det man kunne kalde *Ny Fremtids non-verbale kommunikation* med borgerne. De interviewede informanter peger fx på betydningen af indretningen af *Ny Fremtids* lokaler, betydningen af projektholderens og projektmedarbejdernes udstråling og fremtoning, betydningen af den *"atmosfære"* eller *"de signaler"* de oplever i mødet med *Ny Fremtid* osv. Samtidig peger informanterne på vigtigheden af, at lokalerne afspejler den personlighed og de interesser, som karakteriserer Lehmann+Bruns direktør og medarbejdere, således at det opleves som *"autentisk"* og *"personligt"*.

Ifølge projektmedarbejderne udgør de ovennævnte forhold ikke en bevidst gennemtænkt eller planlagt del af den metodiske tilgang i *Ny Fremtid*. Hertil kommer, at man med rette kan stille spørgsmålstegn ved, om de ovennævnte forhold kan eller bør betegnes som et decideret nøgleprincip i *Ny Fremtids* metode, eftersom principper i sagens natur skal kunne anvendes i flere forskellige sammenhænge, mens fx det *"autentiske"* netop hænger sammen med det faktum, at det opleves som *"personligt"* – og dermed unikt.

Ikke desto mindre står det samtidig klart, at en række af de overordnede kendetegn ved den non-verbale kommunikationsform i *Ny Fremtid*, ifølge flere informanter har udgjort en vigtig del af grundlaget for projektets succes. På baggrund af informanternes udsagn kan disse kendetegn og deres betydning kort opsummeres som følger:

- Det er vigtigt, at lokalerne er pæne og at den fysiske ramme signalerer succes. Dette øger borgernes tro på, at de er en del af et projekt, som kan hjælpe dem med selv at

få succes. På samme måde er det vigtigt at lokalerne er placeret i en "pæn del" af byen frem for at være lokaliseret i selve det udsatte boligområde. Borgerne skal ud af deres vante miljø og kontekst.

- Det er vigtigt, at projektholderen og hans medarbejderne tør at være sig selv og tydeligt viser, hvem de er, og hvad de står for. Relationsarbejdet kræver at borgerne kan mærke personlig autencitet og tilstedeværelse.
- Det er vigtigt, at lokalerne og medarbejdernes fremtoning adskiller sig væsentligt fra de lokaler og den fremtoning, der typisk kendetegner kommuner og andre offentlige myndigheder. Uformel og "hjemlig" stemning, lækre samtalemøbler mv. kan fx bidrage til at skabe en mere tryk og mindre fremmedgørende ramme.
- Det er vigtigt, at gøre noget ud af mødet med borgerne, så de oplever, at de bliver modtaget med personlig interesse og seriøsitet, og forventes at udvise det samme.

En række citater fra de gennemførte interview kan tjene til illustration af de ovenstående punkter:

"De [Ny Fremtid] ligner jo ikke 'juhu-pædagoger'. De står ved, hvem de er, og hvad de står for. Så det handler ikke om, at de selv skal tage omvendt kasket på eller lignende, men at de i stedet står ved hvem de er. Det tror jeg virker rigtig godt i forhold til målgruppen!" (kommunal medarbejder)

"Det er vigtigt, at de er autentiske. At borgerne bliver inviteret ind i et rum, hvor der er pænt. Det gør noget i forhold til, hvordan de føler sig mødt. Der er nogen, der har gjort noget ud af det. Der er nogle lækre stole at sidde i, og et miljø der taler til det her segment. Samtidig er der ikke graffiti på væggen og så videre – det ville jo sende et andet signal. Så det handler om at 'nudge' dem i en anden retning i stedet for at snobbe nedad" (kommunal medarbejder)

"Det betyder meget, at de ikke går direkte ind på jobcenteret, men at de går ind et andet sted. Og at de bevæger sig et andet sted hen" (kommunal medarbejder)

"Nu lyder det her måske helt forkert, men borgernes higen efter penge, gør at det er nemmere at se op til Peter [direktør i Lehmann+Brun], der er meget velklædt, måske i modsætning til andre folk inden for hjælpebranchen, de har mødt, der går rundt i deres hullede tøj. Samtidig handler det jo om at fjerne dem fra deres vante miljø. Det er faktisk utroligt, hvad det kan gøre ved deres selvbillede!" (projektmedarbejder, Ny Fremtid)

"De [borgerne] bider straks mærke i, at de kommer ind til noget, der er anderledes end de plejer. De føler sig taget alvorligt, og de opfører sig anderledes, end hvis du har sådan et klassisk helt hvidt kontor med hæve-sænkebord og en computer, og de så bliver placeret på den anden side af bordet, og bliver tilbudt en kop lunken sur kaffe i en picnic-kop. Det er klart at det betyder noget, at vi i stedet giver dem en pæn og mere hjemlig ramme, at vi kan byde dem på en frisklavet café latte, og at vi fx bare kan sætte os skråt over for dem omkring bordet eller gå rundt. Det betyder meget for atmosfæren omkring samtalen. Det er klart." (projektmedarbejder, Ny Fremtid)

Det er på ovenstående baggrund evaluators opfattelse, at den non-verbale kommunikation i *Ny Fremtid* samlet set udgør et vigtigt og virksomt element, der ikke bør overses, såfremt *Ny Fremtids* projektmetode ønskes udbredt eller skal tjene som inspiration for andre projekter. Hvorvidt der er tale om et egentligt metodisk princip eller om et vigtigt understøttende element er i denne sammenhæng mindre afgørende. Det afgørende er at være opmærksom på den betydning af den *non-verbale kommunikation*, som informanterne i denne evaluering fremhæver.

7.4.9 Antiradikalisering

Afslutningsvis er det i relation til den herværende analyse af projektets principper og virksomme elementer relevant at fokusere på begrebet *antiradikalisering*.

Selvom begrebet ikke benyttes i *Ny Fremtids* eksisterende projektbeskrivelse, så fremhæver en stor del af informanterne – herunder ikke mindst *Ny Fremtids* egne projektholdere – at der i projektet arbejdes aktivt og bevidst med antiradikalisering i relation til borgermålgruppen. På spørgsmålet "*Er der også noget antiradikalisering over denne indsats?*" svarer en af medarbejderne i *Ny Fremtid* fx:

*Ja, vi laver nærmest ikke andet! Uanset hvor kriminalitetsfrie, de har været i en periode, så er radikalisering hele tiden på spil med denne målgruppe. Det kan være noget der kommer stille og roligt snigende. Så vi udfordrer på deres holdninger og de ytringer de kommer med. Man kan sige: 'Det er interessant når du siger sådan og sådan, for så oplever jeg dig sådan og sådan'. Lige så snart, at der er en snert af tvivl hos dem, så har du mulighed for at tale med dem, og så begynder de selv at tænke over tingene. Så det er vigtigt at spejle deres virkelighed for dem, og italesætte, hvad det er det gør ved andre mennesker, når man udtaler sig på den måde. Og være åben omkring det og sige: 'Med de ting du siger, og den måde dit liv har været på det sidste stykke tid, så er jeg fandeme bekymret for at det er en radikalisering på vej. Vil du høre hvad det er?' Ja, det vil han gerne. Det kan han faktisk godt se, men det er jo slet ikke sådan ment. 'Måske ikke', kan man så sige, 'men så bliver du nødt til at tænke over, hvad du siger, og hvad du gør, og hvem det er du omgås med!'.
(projektholder)*

Samtidig fremhæver også *Ny Fremtids* projektholder, at en stor del af indsatsen handler om at bidrage til en "normalisering" af borgermålgruppens kendskab til og syn på det omgivende samfund, herunder at udfordre og modvirke tendenser til ekstremistiske holdninger.

Netop dette aspekt af projektet tillægges også væsentlig betydning af en række af de øvrige informanter, som i lighed med projektholderen fremhæver, at antiradikaliseringstilgangen og dens betydning i projektet fremadrettet bør have større opmærksomhed.

7.5 Delkonklusion

Dette kapitels analyse af årsagerne til projekt *Ny Fremtids* effekter peger i særlig grad på betydningen af samarbejdsrelationen mellem projektholder, kommunerne og politiet; projektholders rolle og profil som ekstern privat aktør; samt karakteren af de metoder og tilgange, der anvendes projektet. Den overordnede individuelle og helhedsorienterede tilgang fremhæves i særlig grad som en nødvendig forudsætning for at projektet har kunnet opnå de positive resultater i forhold til målgruppen, ligesom de ovenfor beskrevne nøgleprincipper og deres udførelse i praksis må siges at udgøre en meget væsentlig forklaring på de bemærkelsesværdigt positive resultater, som projekt *Ny Fremtid* har opnået.

Foruden de 6 nøgleprincipper, som allerede er beskrevet i *Ny Fremtids* projektbeskrivelse, er der i forbindelse med den her gennemførte evaluering identificeret yderligere 3 nøgleprincipper – eller fremtrædende kendetegn ved indsatsen – som ifølge informanterne har bidraget væsentligt til projektets succes.

De ni nøgleprincipper udgøres af hhv. *'Den nære relation'*, *'Vedholdenhed'*, *'Tæt opfølgning/positiv stress'*, *'Konsekvens'*, *'Medejerskab/indflydelse'*, *'Struktureret hverdag'*, *'Tilgængelighed'*, *'Non-verbal kommunikation'* og *'Antiradikalisering'*. Hvad der nærmere ligger i de enkelte principper, herunder hvorfor de er vigtige og hvordan de konkret har medvirket til projektets effekter er beskrevet nærmere i dette kapitels enkelte afsnit.

8. ANVENDT LITTERATUR

Lehmann+Brun (2016): *Ny Fremtid. Projektbeskrivelse. Vers. 1.1.*

Andrews, D.A. & Bonta, J. (2010): *The Psychology of Criminal Conduct.*

Andrews, D.A. & Bonta, J. (2007): *Risk-Need-Responsivity Model for Offender Assessment and Rehabilitation.* Public Safety Canada. User Report No. 2007-06.

Bonta, J. (2002): "Offender Risk Assessment: Guidelines for Selection and Use", *Criminal Justice and Behavior*, 29:355

Grove, W. & Meehl, P. (1996): "Comparative efficiency of informal (subjective, impressionistic) and formal (mechanical, algorithmic) prediction procedures: The clinical-statistical controversy", *Psychology, Public Policy, and Law*, 1996:2

Hanson, R.K. & Morton-Bourgon, K.E. (2009): "The accuracy of recidivism risk assessments for sexual offenders: a meta-analysis of 118 prediction studies", *Psychological Assessment*, 21:1

Kriminalforsorgen (2011): *Rapport fra arbejdsgruppen vedrørende RNR i tilsyn.*

Kriminalforsorgen (2016): *Delanalyse 1 vedrørende evaluering af RNR i KiF. Opfølgning på indførelsen af LS/RNR i Kriminalforsorgen i Frihed.*

Kriminalforsorgen/MHS: *Manual – Risiko- og behovsvurderingsredskabet LS/RNR.*

Udvalgte presseartikler vedrørende udviklingen i maj 2017:

Sjællandske medier, sn.dk (6.maj 2017): *LTF afdeling smider trøjerne*
<http://sn.dk/Helsingoer/LTF-afdeling-smider-troejerne/artikel/653368>

Sjællandske medier, sn.dk (6.maj 2017): *LTF unge havde modet til at bryde ud.*
<http://sn.dk/Fredensborg/LTF-unge-havde-modet-til-at-bryde-ud/artikel/653383>

Sjællandske medier, sn.dk (6.maj 2017): *LTF er nu også uden aktiv afdeling i Helsingør*
<http://sn.dk/Helsingoer/LTF-er-nu-ogsaa-uden-aktiv-afdeling-i-Helsingoer/artikel/653957>

TV2-Nyhederne (6.maj 2017): *Frygtet bande kan være fortid i Kokkedal*
<http://nyheder.tv2.dk/krimi/2017-05-06-frygtet-bande-kan-vaere-fortid-i-kokkedal>

TV2-Lorry.dk (10.maj 2017): *Loyal to Familia bekræfter ophør i Kokkedal*
<https://www.tv2lorry.dk/artikel/loyal-familia-bekraefter-ophoer-i-kokkedal>